

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra asijských studií

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2014

Gabriela Krajíčková

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra asijských studií

BAKALÁŘSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Porovnání generačních změn vedoucích představitelů
Komunistické strany Číny**

Comparison of Generational Transition of Paramount Leaders of
Communist Party of China

OLOMOUC 2014 Gabriela Krajíčková

Vedoucí diplomové práce: Bc. Martin Lavička, M.A.

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Akademický rok: 2013/2014

Studijní program: Filologie
Forma: Prezenční
Obor/komb.: Německá filologie - Čínská filologie (NF-ČI)

Podklad pro zadání BAKALÁŘSKÉ práce studenta

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA	OSOBNÍ ČÍSLO
KRAJÍČKOVÁ Gabriela	1. Máje 1038, Valašské Meziříčí	F10648

TÉMA ČESKY:

Porovnání generačních změn vedoucích představitelů Komunistické strany Číny

NÁZEV ANGLICKY:

Comparison of Generational Transition of Paramount Leaders of Communist Party of China

VEDOUcí PRÁCE:

Bc. Martin Lavička, M.A. - KDV

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

1. Sběr a použití dostupných dat ke zpracování stručného přehledu okolností převzetí moci v Komunistické straně Číny jednotlivými vedoucími představiteli.
2. Sběr a použití dostupných dat k porovnání jednotlivých generačních přechodů se zaměřením na vliv osobní autority, způsob výběru následníků, převzetí klíčových funkcí ve straně, roli stranických klik, a na institucionalizaci přechodu.
3. Vyvození závěru vlastního porovnání.

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

- BAKEŠOVÁ, Ivana. Čína ve XX. století, díl 3. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. 189 s. ISBN 80-244-1286-1.
CHENG, Joseph Y. S. Challenges and Policy Programmes of China's New Leadership. Hong Kong: City University of Hong Kong Press, 2007. 672 s. ISBN 9-629-37136-7
CHU, Yun-han. The New Chinese Leadership: Challenges and Opportunities after the 16th Party Congress. Cambridge: Cambridge University Press, 2004. 264 s. ISBN 0-521-60058-8
DAVIS, Daniel K. Hu Jintao: Modern World Leaders. New York: Chelsea House Publishers, 2007. 120 s. ISBN 0-791-09518-5.
GILLEY, Bruce. Tiger on the Brink. Berkeley: University of California Press, 1998. 395 s. ISBN 0-520-21395-5.
JOSEPH, William A. Politics in China: An Introduction. Oxford: Oxford University Press, 2010. 456 s. ISBN 0-195-33531-7
SALISBURY, Harrison E. The New Emperors: Mao and Deng, A Dual Biography. London: Harper Collins Publishers, 1992. 544 s. ISBN 0-586-21864-5
STEWART, Whitney. Deng Xiaoping: Leader in a Changing China. Minneapolis: Lerner Publications Company, 2001. 128 s. ISBN 0-8225-4962-X.

Podpis studenta:

Datum:

Podpis vedoucího práce:

Datum:

Místopřísežně prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma: "Porovnání generačních změn vedoucích představitelů Komunistické strany Číny" vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího diplomové práce a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu.

V Olomouci dne 15. 4. 2014

Podpis.....

Anotace

Oblastí zájmu této bakalářské práce jsou jednotlivé generace vedoucích představitelů Komunistické strany Číny. Tematicky se tato práce zaměřuje na porovnání několika důležitých aspektů, které provází přechod z jedné generace vedoucích představitelů KS Číny na další. Důvodem výběru daného tématu byl osobní zájem a také to, že takto ucelené porovnání všech dosavadních průběhů převzetí moci zatím nebylo zpracováno.

Práce je rozdělena na teoretickou část, která osvětluje proces převzetí moci vedoucími představiteli KS Číny a jeho souvislosti, a na praktickou část, ve které je převzetí moci jednotlivými vedoucími představiteli porovnáváno. Pro zpracování této práce jsem zvolila metodu strukturovaného cíleného porovnávání. Cílem tohoto porovnávání je odhalení důležitých změn v procesu převzetí moci v rámci stanovených kategorií vlivu osobní autority, způsobu výběru následovníků, role stranických klik, převzetí klíčových funkcí a institucionalizace přechodu. Ve výsledku tohoto porovnání byla potvrzena hypotéza, že se postupem času generační výměna vedoucích představitelů Komunistické strany Čínské lidové republiky stala více institucionalizovaná a stabilnější.

Klíčová slova: vedoucí představitel, Komunistická strana Číny, převzetí moci, Čínská lidová republika

Ráda bych poděkovala panu Bc. Martinu Lavičkovi, M.A. za cenné rady, věcné připomínky, vstřícnost při konzultacích a pomoc při vypracování mé bakalářské práce.

Obsah

1. Úvod.....	10
2. Teoretická část.....	12
2.1. Nezdařilé nominace Velkého kormidelníka.....	12
2.2. 15 minut slávy Hua Guofenga.....	13
2.3. Osm nesmrtelných u moci a jejich Nejvyšší vůdce.....	16
2.4. Jiang Zemin – první mezi rovnými.....	21
2.5. Profesionální byrokrat Hu Jintao.....	26
2.6. Suverénní nástup Xi Jinpinga.....	31
3. Praktická část.....	34
3.1. Porovnání vedoucích představitelů, kteří se stali aktivními členy KS Číny před založením ČLR.....	34
3.2. Porovnání vedoucích představitelů, kteří se stali aktivními členy KS Číny po založení ČLR.....	37
3.3. Vliv osobní autority	40
3.4. Způsob výběru následovníků	43
3.5. Role stranických klik	45
3.6. Převzetí klíčových funkcí	48
3.7. Institucionalizace přechodu.....	51
4. Závěr.....	54
5. Summary.....	56
6. Seznam literatury.....	57
7. Seznam příloh.....	64
8. Přílohy.....	65

Seznam zkratk

ČLR Čínská lidová republika

KS Komunistická strana

SEZ Speciální ekonomická zóna

SSSR Svaz sovětských socialistických republik

ÚK Ústřední komise

ÚV Ústřední výbor

Ediční poznámka

V této práci jsou čínská slova, jména a místní názvy psaná čínskou transkripcí pinyin, pakliže se nejedná o jména či místní názvy, které mají v českém jazyce zavedený jiný, častěji používaný ekvivalent. V případě uvedení znaků za čínskými termíny jsou tyto psány ve své zjednodušené podobě.

1. Úvod

Tato bakalářská práce se zabývá procesem převzetí moci u vedoucích představitelů Komunistické strany Číny. Důvodem volby tohoto tématu je můj osobní zájem o fenomén vedení. V úvodu své knihy nazvané *Leadership* James McGregor Burns výstižně píše, že: „Vedení je jeden z nejvíce sledovaných a nejméně chápaných jevů na zemi.“¹ S tím nelze než souhlasit a je to také důvodem mé fascinace tímto jevem.

Mým oborem na ekonomické střední škole byl Management a řízení firem, kde jsem došla k závěru, že je management jakožto obor pochybným pseudosystémem. Proces, který vede k úspěšnému prosazení vedoucích osobností není něco, co lze plošně naučit. Úspěch ve vedení spočívá v něčem jiném. Tento problém jsem se rozhodla zkoumat tak, aby byl vhodně spřízněn s mým nynějším oborem na vysoké škole. Tato práce je také pokusem osvětlit, které faktory hrály důležitou roli při výběru vedoucích osobností, které v moderní historii řídily Komunistickou stranu Číny a jakým způsobem se jim podařilo se prosadit.

Tato práce je rozdělena na dvě hlavní části. Část teoretickou, v níž je čtenář seznámen s historickými a politickými souvislostmi, které provázely hlavní události v politické kariéře vedoucích představitelů KS Číny, vztahujících se k procesu převzetí moci. Druhou částí je praktická část, ve které jsou fakta, nastíněná v první části, dále porovnávána a interpretována v rámci níže uvedených zkoumaných aspektů. Mou výchozí hypotézou je, že se postupem času generační výměna vedoucích představitelů KS ČLR stala více institucionalizovaná a stabilnější.

Do svého porovnávání jsem zahrnula pět případů převzetí moci v historii Komunistické strany Číny, které se udály mezi lety 1976 až 2013. Kromě nich také stručně zmiňuji i předchozí neúspěšné pokusy o předurčení následníků, kteří se později neprosadili. Porovnávání tohoto omezeného počtu případů převzetí moci v průběhu daného časového horizontu je prováděno s pomocí metody strukturovaného cíleného porovnávání (method of structured, focused comparison), která patří mezi metody kvalitativního porovnávání.

¹ MCGREGOR BURNS, J., *Leadership*, s. 2.

Při zabývání se problematikou využitelných metod zkoumání v této bakalářské práci jsem vycházela z první části odborné příručky *Doing Research in Political Science: An Introduction to Comparative Methods and Statistics*. Obecná otázka, kterou si při zpracování této práce kladu, zní: „Jakým způsobem se změnil proces předání moci u jednotlivých generací vedoucích představitelů Komunistické strany Číny?“ Tato otázka je ovšem pro obsah bakalářské práce příliš obecná, a proto jsem ji podle metody strukturovaného cíleného porovnávání omezila na několik podotázek, jejichž zodpovězení tvoří praktickou část této práce.

Tyto podotázky, jimiž jsem omezila příliš široké pole zkoumání, jsou tvořeny pěti klíčovými aspekty každého přesunu moci z jedné generace vedoucího představitele na druhou. Mnou zkoumané aspekty tak tvoří otázky: Čím se liší předrevoluční a porevoluční generace vedoucích představitelů KS Číny? Jaký měl vliv osobní autority jednotlivých vedoucích představitelů KS Číny dopad na proces převzetí moci? Jak se změnil způsob výběru následníků u jednotlivých vedoucích představitelů KS Číny? Jak se změnila role stranických klik v procesu převzetí moci jednotlivými vedoucími představiteli KS Číny? Jak probíhalo převzetí klíčových funkcí ve straně u jednotlivých vedoucích představitelů KS Číny? Jak se rozvíjela institucionalizace v procesu převzetí moci ve straně u vedoucích představitelů KS Číny? Vyhodnocení těchto otázek je uvedeno v závěru.

Při shromažďování podkladů k vypracování této bakalářské práce jsem využila velmi dobré dostupnosti relevantní literatury v čínské knihovně Katedry asijských studií. Zde mi bylo k dispozici velké množství biografí a vědeckých sborníků týkajících se mého tématu. K doplnění potřebných informací jsem využila příspěvky ve sbornících z databáze JSTOR, jedná se zejména o sborníky *The China Quarterly*, *The China Journal*, *Asian Survey* a elektronického sborníku *China Leadership Monitor*.

2. Teoretická část

2.1 Nezdařilé nominace Velkého kormidelníka

Mao Zedong měl jako zakladatel Čínské lidové republiky obrovskou osobní autoritu. Jak píše Bachman,² byl hlavním tvůrcem při budování KS Číny, Čínské lidové republiky a částečně také Čínské lidové armády. Měl vliv na mnoho důležitých dějinných událostí, a proto se popis dějin mezi lety 1935 a 1976 velmi podobá jeho životopisu. Mezi zdroje moci Mao Zedonga patří také jeho osobní charisma, vliv ideologie a velký úspěch při prosazování vlastních cílů.³

Kromě osobní moci Mao držel i mnoho klíčových politických funkcí. Byl prvním předsedou Ústředního výboru KS Číny⁴ i Ústřední vojenské komise⁵. Obě tyto funkce si držel až do smrti.⁶ Třetí důležitou funkci, prezidentství Čínské lidové republiky, od Mao převzal roku 1959 jeho ustanovený nástupce Liu Shaoqi. Roku 1968 byl ale Liu ze všech svých funkcí Maem sesazen. Roky 1966 – 1969 patřily do období Kulturní revoluce, kdy ve společnosti i ve státním aparátu převládal chaos.⁷ Pozice prezidenta ČLR byla na osm let zrušena.

Na Mao Zedonga bylo nahlíženo jako na všemocného, zbožštělého vůdce, jehož moc a autorita byla nezpochybnitelná. Proto zůstávala otázka nástupnictví zcela v jeho rukou a jakýkoliv podíl na diskuzi o případném následníkovi byl považován za tabu. Předseda Mao se držel své moci až do smrti v září 1976, což vyústilo v lýtý boj o nástupnictví.⁸

Před svou smrtí nominoval Mao postupně tři následníky. Dva nezdařené pokusy Liu Shaoqiho a Lin Biao o zajištění si statusu následníka za Maova života selhaly.⁹ Liu Shaoqi upadl v nemilost po tom, co byl označen za „kapitalistu číslo jedna“ a perzekuován.¹⁰ Jmenování Lin Biao následovníkem bylo dokonce roku 1969 zapsáno do

² BACHMAN, D., *The Limits on Leadership in China*, s. 1047.

³ tamtéž, s. 1048.

⁴ Předseda Ústředního výboru KS Číny byl vedoucím představitelem KS ČLR.

⁵ Ústřední vojenská komise ústředním orgánem státní správy pro obranu KS Číny a ČLR.

⁶ MEISNER, M., *Mao Zedong: A Political and Intellectual Portrait*, s. 112.

⁷ BARNOUIN, B., *YU Changgen, Zhou Enlai: A Political Life*, s. 249.

⁸ LI, Cheng, *China's Communist Party state: The Structure and Dynamics of Power*, s. 184.

⁹ SANDSCHNEIDER, E., *Political Succession in the People's Republic of China: Rule by Purge*, s. 639.

¹⁰ SALISBURY, H., *The New Emperors: China in the Era of Mao and Deng*, s. 212-213.

ústavy,¹¹ ale i Linův vliv se začal poté hroutit. Nakonec Lin zemřel za záhadných okolností po neúspěšném puči.¹²

Před svou smrtí vybral Mao dalšího následníka, a to svého chráněnce Hua Guofenga, který Maovi nestačil zadat žádný důvod, proč se mu zprotivit. Mao jej objevil při inspekci svého rodného okresu, když Hua zastával funkci stranického tajemníka v provincii Hunan.¹³ V únoru 1976 jmenoval Hua Guofenga předsedou vlády.¹⁴ Po příchodu do hlavního města byl neznámou a poměrně nezkušenou osobností, což se podle Maa mělo vyřešit dostatečnou dávkou propagandy.¹⁵ Podle Bakešové byla autorita Hua Guofenga zaštitěna Maovou památnou větou z léta 1976: „Budou-li věci ve tvých rukou, budu klidný.“¹⁶

I tato volba se ale ukázala být mylnou, a tak je osud Maem vybraných následovníků osudem poražených. Všichni tři skončili bez politických podpůrců a nedokázali dlouho odolat útokům svých protivníků.¹⁷ V každém případě byl konec politické kariéry Hua Guofenga v porovnání s jeho předchůdci, kteří se také nedokázali prosadit, nejméně brutální.

2.2 15 minut slávy Hua Guofenga

I když Mao určil za svého nástupníka jednoznačně Hua Guofenga, ne všichni byli připraveni se s tím smířit. Vdova po Maovi Jiang Qing a její nejbližší přívrženci se snažili zmocnit se nejvyšších stranických funkcí. Jiang Qing tvrdila, že je Hua ve své funkci nekompetentní, a že si předseda Mao přál, aby po jeho smrti vládla ona.¹⁸ Hua si ale byl vědom rizika, které vůči němu představují intriky Jiang Qing a připravoval protiútok. V říjnu 1976 svolal Hua tajnou schůzi politbyra k prodiskutování přesunu moci ve vládě po smrti Mao Zedonga. Další den nechal zatknout „bandu čtyř“, jak se

¹¹ SU, Kaiming. *Modern China: A Topical History 1840-1983*, s. 228.

¹² FAIRBANK, J. F., *Dějiny Číny*, s. 442.

¹³ SHAMBAUGH, D., *The Dynamics of Elite Politics during the Jiang Era*, s. 109.

¹⁴ TERRILL, R., *Mao: A Biography: Revised and Expanded Edition*, s. 442.

¹⁵ tamtéž

¹⁶ BAKEŠOVÁ, I., *Čína ve XX. století: 2. díl*, s. 107.

¹⁷ SANDSCHNEIDER, E., *Political Succession in the People's Republic of China: Rule by Purge*, s. 655.

¹⁸ BAKEŠOVÁ, I., *Čína ve XX. století: 2. díl*, s. 108-109.

Jiang Qing a jejím třem spolupracovníkům říkalo. To mu přineslo velkou popularitu jak ve straně, tak i na veřejnosti.¹⁹

Kromě této popularity a požehnání předsedy Maa neměl Hua příliš čím podpořit svou osobní prestiž. Na rozdíl od veteránů revoluce jako byl Deng a dalších známých osobností, z nichž mnoho během Kulturní revoluce upadlo v nemilost, byl Hua Guofeng pouze produktem tohoto neslavného období.²⁰

Stejně jako Jiang Qing, byl i Hua závislý na Maovi jako zdroji oprávnění své moci.²¹ Výjimečná autorita předsedy Maa a anarchistický způsob jeho vlády v posledních letech umožnily, že Hua nastoupil do funkce předsedy vlády bez předchozího schválení Národního lidového kongresu.²² I jeho pozice předsedy KS Číny a předsedy Ústřední vojenské komise byly oficiálně ratifikovány až deset měsíců po jeho nástupu.²³

Jelikož Hua již nemohl důvěryhodně vybudovat svou moc na základě formálních funkcí, snažil se připomenout veřejnosti slova důvěry, které k němu Mao pronesl.²⁴ Kult osobnosti předsedy Maa byl v roce 1977 ještě v plné síle, a Hua z něj těžil, jak se jen dalo.²⁵ Jezdil na ty samé inspekční cesty jako předseda Mao, česal si vlasy stejně jako on a dokonce změnil svůj rukopis tak, aby se podobal jeho vzoru.²⁶ Kromě toho Hua přišel se svou teorií „Dvou veškerých“ (两个凡是) jakožto základem svého politického programu.²⁷ Skupina kolem Hua Guofenga tak byla nazývána podle tohoto programu, který prohlašoval, že: „Veškerá politika, kterou Mao vyhlásil, musí být rezolutně prosazována a veškeré pokyny, které Mao zanechal, musí být neustále respektovány.“²⁸

Nejdůležitějšími spojenci Hua Guofenga byly skupiny Dvou veškerých a Vojenských vůdců ze severu, ale jeho osobní autorita byla omezená. Přestože měl pevnou pozici ve straně, nechal se postupně zmanipulovat Dengem a jeho spojenci z jihu, kteří ho takticky předčili. Nechali Hua Guofenga zaměstnaného v centru moci,

¹⁹ STEWART, W., Deng Xiaoping: Leader in a Changing China. s. 84.

²⁰ TEIWES, F. C., The Paradoxical Post-Mao Transition: From Obeying the Leader to 'Normal Politics', s. 83.

²¹ SANDSCHNEIDER, E., Political Succession in the People's Republic of China: Rule by Purge, s. 645.

²² Národní lidový kongres je ústředním orgánem státní správy v oblasti legislativy.

²³ FONTANA, D. G., Background to the Fall of Hua Guofeng, s. 245.

²⁴ SALISBURY, H., The New Emperors: China in the Era of Mao and Deng, s. 377.

²⁵ tamtéž, s. 378.

²⁶ ROBINSON, J. C., Mao after Death: Charisma and Political Legitimacy, s. 355.

²⁷ SALISBURY, H., The New Emperors: China in the Era of Mao and Deng, s. 378.

²⁸ FONTANA, D. G., Background to the Fall of Hua Guofeng, s. 239.

kde se snažil udržet svou křehkou koalici, zatímco sami prováděli stranické čistky a odstraňovali jeho spojence v provinčních vládách.²⁹ Poté začali eliminovat moc Hua Guofenga i ve středu strany. Postupným dosazováním přívrženců Deng Xiaopinga do stálého výboru politbyra ÚV KS Číny jejich počet stoupl ze sedmi na čtrnáct, přičemž počet přívrženců Hua Guofenga klesl na dva až tři.³⁰

Hua byl systematicky diskreditován i na veřejnosti. V Pekingu se objevila Zeď demokracie (民主墙). Na ni lidé vylepovali ručně psané plakáty kritizující hlavně stranické funkcionáře, kteří se dostali k moci za Kulturní revoluce a stále si své funkce drželi. Mezi nimi byl jmenovitě kritizován i Hua Guofeng.³¹ Také Maovy excesy byly bez okolků popisovány, což dále podrývalo kult Maovy osobnosti.³² Mezitím se posílila i Dengova pozice následníka všeobecně respektovaného zemřelého premiéra Zhou Enlaie.³³ Avšak poté, co Zeď demokracie posloužila jeho cílům, ji nechal Deng okamžitě zrušit.³⁴

Hua byl postupně zbavován moci. Nejdříve ztratil roku 1980 funkci předsedy vlády, a poté roku 1981 funkci předsedy KS Číny a předsednictví Ústřední vojenské komise KS Číny.^{35 36} Hua byl koncem roku 1980 přinucen napsat sebekritiku, kde si vytýkal své lpění na levicové politice, svou opozici vůči rehabilitaci Denga a dalších straníků perzekuovaných za Kulturní revoluce a svou chybně řízenou ekonomiku.³⁷ Od té doby byl Hua nazýván jednoduše jako „soudruh Hua“ místo „moudrý vůdce předseda Hua“.³⁸ Jako projev úcty k odkazu Mao Zedonga si mohl ponechat až do roku 2002 křeslo v Ústředním výboru KS Číny, ale v politice již nezastával žádnou významnou roli.³⁹

²⁹ FONTANA, D. G., Background to the Fall of Hua Guofeng, s. 253.

³⁰ SANDSCHNEIDER, E., Political Succession in the People's Republic of China: Rule by Purge, s. 653.

³¹ BAKEŠOVÁ, I., Čína ve XX. století: 2. díl, s. 153.

³² JOSEPH, W., The Political History of Modern China, s. 107.

³³ FONTANA, D. G., Background to the Fall of Hua Guofeng, s. 252.

³⁴ tamtéž, s. 253.

³⁵ JOSEPH, W., The Political History of Modern China, s. 107.

³⁶ tamtéž, s. 104

³⁷ SANDSCHNEIDER, E., Political Succession in the People's Republic of China: Rule by Purge, s. 653.

³⁸ JOSEPH, W., The Political History of Modern China, s. 107.

³⁹ tamtéž

Poté, co se Hua chopil moci a překvapil svou rozhodností rychlým zatčením „bandy čtyř“, málokdo čekal, že o pár let později upadne v zapomnění. O to větší bylo překvapení, když se jako vítěz boje o moc vrátil dvakrát perzekuovaný „kapitalista číslo dvě“ Deng Xiaoping.⁴⁰

2.3 Osm nesmrtelných u moci a jejich Nejvyšší vůdce

Dengova kariéra komunistického kádra začala od jeho mládí a již v roce 1954 patřil do úzkého kruhu vedení KS Číny.⁴¹ Od roku 1954 až 1956 se podílel na vytváření státní politiky a stejně jako Mao nechyběl u hlavních událostí v historii republiky. Období perzekucí za Kulturní revoluce si prožil na vlastní kůži, když byl roku 1966 obviněn z prosazování kapitalistické politiky a poslán na šest let do exilu.⁴² Po pádu Lin Biaa se zase vrátil k moci, ale před Maovou smrtí by opět sesazen jakožto „nepoučitelný kapitalista.“⁴³

Stejně jako po pádu Lina, kdy se vrátil k moci s pomocí podpory svých kolegů a dopisů adresovaných Maovi plných sebekritiky, i svou třetí rehabilitaci dosáhl pomocí přátelských kontaktů a sebekritických dopisů vyjadřujících bezmeznou loajalitu Hua Guofengovi.⁴⁴ Avšak do roka poté, co Hua povolil jeho návrat do politiky, se Deng obrátil proti němu a zařídil jeho odchod z vysoké politiky.⁴⁵

Deng začal po převzetí moci s dekonstrukcí maoistického systému a prosazování vlastní politiky, kterou nazýval „socialismus se specificky čínskými rysy“.⁴⁶ Radikální změnu politického směru a potřebu reformy Deng obhajoval odkazováním se na Maa a jeho citát, že je třeba „hledat pravdu z faktů“,⁴⁷ tedy přizpůsobit politiku reálným potřebám státu a společnosti. Za Denga ustoupila ideologie v porovnání s érou Maa a přechodným obdobím vlády Hua Guofenga do pozadí.⁴⁸

⁴⁰ SALISBURY, H., *The New Emperors: China in the Era of Mao and Deng*, s. 213.

⁴¹ PYE, L. W., *An Introductory Profile: Deng Xiaoping and China's Political Culture*, s. 430.

⁴² SHAMBAUGH, D., *Editorial Introduction: Assessing Deng Xiaoping's Legacy*, s. 409.

⁴³ TERRILL, R., *Mao: A Biography: Revised and Expanded Edition*, s. 443.

⁴⁴ PYE, L. W., *An Introductory Profile: Deng Xiaoping and China's Political Culture*, s. 439.

⁴⁵ SANDSCHNEIDER, E., *Political Succession in the People's Republic of China: Rule by Purge*, s. 653.

⁴⁶ BAKEŠOVÁ, I., *Čína ve XX. století: 2. díl*, s. 152.

⁴⁷ ROBINSON, J. C., *Mao after Death: Charisma and Political Legitimacy*, s. 363.

⁴⁸ TERRILL, R., *Mao: A Biography: Revised and Expanded Edition*, s. 471.

Když se vezme v úvahu věk a zkušenosti, patřili Mao a Deng do stejné generace zakladatelů ČLR. Ale Deng se odlišil od Maa zreformováním politického systému a otevření státu ekonomickým reformám.⁴⁹ Sám Deng očísloval generace vedoucích představitelů KS Číny a označil jejich vedoucí představitele za „střed“ (核心) vlády. Mao se stal vedoucím první generace a sebe Deng nazval středem druhé generace.⁵⁰

Stejně jako Mao vládl Deng na základě svého postavení jako jedna z klíčových osobností, které se podílely na vybudování nové Čínské lidové republiky. Žádný z jeho následníků se nemohl chlubit podobnou autoritou.⁵¹ Deng Xiaoping byl po roce 1978 nazýván „Nejvyšším vůdcem“ (最高领导人).⁵² Jeho moc jakožto nejvyššího vůdce se však v žádném případě nevyrovnala moci Maa. Deng ovšem nikdy neusiloval o pozici absolutního vůdce, protože byl přesvědčen, že Maova přehnaná moc a despotický styl vlády měly za následek ekonomickou a politickou krizi po roce 1957.⁵³

Během éry Deng Xiaopinga se změnila struktura politických klik. Na rozdíl od vlády Mao Zedonga ideologie nehrála tak velkou roli, a proto se kliky proti sobě tak radikálně nevymezovaly. Sice ještě existovali přežívající zastánci maoismu, ale po svržení Hua Guofenga byla velká část vlády přesvědčená o nutnosti reformu a otevření se světu. Proto byly politické kliky organizované spíše kolem různých politických proudů a osobních zájmů než ideologie. Politický boj byl již provozován s mnohem menšími riziky.⁵⁴

Po roce 1978 byl Deng hlavním držitelem moci ve státě, ačkoliv jediná klíčová funkce, kterou si ponechal, byla předsednictví Ústřední vojenské komise. Kromě toho byl do roku 1980 místopředsedou ČLR a do roku 1982 místopředsedou KS Číny.⁵⁵ Funkce předsedy Ústředního výboru KS Číny, kterou zastával Mao a Hua, byla v roce 1982 změněna do dnešní podoby generálního tajemníka Ústředního výboru KS Číny, aby byla distancována od diktátorského zneužívání moci Mao Zedonga.⁵⁶ Na rozdíl od Maa si Deng nepěstoval kult osobnosti. Nepsal vlastní knihy ani básně a na veřejnosti

⁴⁹ ZHAO, Suisheng, *The New Generation of Leadership and the Direction of Political Reform after the 16th Party Congress*, s. 34.

⁵⁰ DAVIS, D. K., *Hu Jintao: Modern World Leaders*, s. 38.

⁵¹ SHIRK, S. *China: Fragile Superpower*, s. 46.

⁵² FAIRBANK, J. F., *Dějiny Číny*, s. 449.

⁵³ SHAMBAUGH, D., *Deng Xiaoping: The Politician*, s. 47.

⁵⁴ DITTMER, L. *Leadership Change and Chinese Political Development*, s. 19.

⁵⁵ JOSEPH, W., *The Political History of Modern China*, s. 104.

⁵⁶ tamtéž, s. 109.

zůstával v ústraní.⁵⁷ Deng byl vnímán spíše jako jeden z nejdůležitějších politiků své generace než jako nezpochybnitelný vůdce.⁵⁸

Deng si byl vědom toho, že za svůj návrat do vrcholné politiky vděčí staré generaci politiků, kteří nejsou zcela způsobilí vést stranu do druhého tisíciletí.⁵⁹ Během osmdesátých let se snažil staré straníky přesvědčit, aby odešli do důchodu. Aby se mu to podařilo, zformuloval poprvé v dějinách KS Číny pravidla týkající se odstoupení a odchodu starých členů vlády.⁶⁰

Deng zavedl nové instituční směrnice jako například omezení vykonávání funkce na dva pětileté mandáty a vytvoření Ústřední poradní komise.⁶¹ Ta měla sloužit jako čestná funkce, aby staří vlivní funkcionáři souhlasili s uvolněním funkcí mladším úředníkům. Tito staří revolucionáři drželi stejně jako Deng ve svých rukou velkou moc, a tak se jim přezdívalo „Osm nesmrtelných“ (八大元老) podle skupiny legendárních taoistických božstev.⁶² Ti se ale sami nechtěli moci vzdát, a tak musel Deng jít příkladem. Společně se starými kádry roku 1987 dobrovolně opustil politbyro⁶³ a Ústřední výbor.⁶⁴ Velení Ústřední vojenské komise si ponechal do roku 1989. Když Deng opustil Ústřední výbor KS Číny, nechal přepsat ústavu tak, aby předseda Ústřední vojenské komise nemusel být zároveň jeho členem, a tím mohl Deng nadále kontrolovat armádu.⁶⁵ Další Dengovou pojistkou bylo tajné usnesení z 13. národního sjezdu KS Číny⁶⁶ v roce 1987, že všechny důležité politické rozhodnutí budou i nadále svěřovány Dengovi, přestože již nebude členem politbyra.⁶⁷

Nadále převládal paradox mezi formálním a neformálním vlivem v politice. Deng se postupně zbavoval formálních titulů, ale jeho neformální moc zůstávala, což platilo i o členech Ústřední poradní komise. Její členové si pěstovali své patrony a mohli i bez

⁵⁷ SALISBURY, H., *The New Emperors: China in the Era of Mao and Deng*, s. 378.

⁵⁸ TEIWES, F. C., *The Paradoxical Post-Mao Transition: From Obeying the Leader to 'Normal Politics'*, s. 63.

⁵⁹ DITTMER, L. *Leadership Change and Chinese Political Development*, s. 20.

⁶⁰ SHAMBAUGH, D. *China's Communist Party: Atrophy and Adaptation*, s. 152.

⁶¹ DITTMER, L. *Leadership Change and Chinese Political Development*, s. 21.

⁶² *tamtéž*, s. 30.

⁶³ Politbyro ÚV KS Číny je skupina 25 kádrů dohlížících na dění v KS Číny.

⁶⁴ CHANG, P. H. *Changing of the Guard*, s. 38.

⁶⁵ FEWSMITH, J., *China since Tiananmen: From Deng Xiaoping to Hu Jintao*, s. 241.

⁶⁶ Národní sjezdy KS Číny se konají každých pět let a jsou na nich zveřejňovány změny ve vedení KS ČLR.

⁶⁷ TEIWES, F. C., *Normal Politics with Chinese Characteristics*, s. 75.

formálních funkcí ovlivňovat rozhodnutí politbyra.⁶⁸ Opět jako za vlády Maa se držitelé formální moci snažili prosadit své politické cíle, zatímco je Nejvyšší vůdce z ústraní neustále sledoval a mohl je kdykoliv sesadit.⁶⁹ Dengovy pokusy o institucionalizaci a omlazení státního aparátu nebyly příliš úspěšné, a tak lze období jeho vlády popsat jako převládající gerontokracii.⁷⁰

Přesto Dengovo předsevzetí ohledně vyměnění staré gardy vládních představitelů za mladší nezůstalo bez činu. Do stálého výboru politbyra ÚV KS Číny dosadil své mladší oblíbence Hu Yaobanga, Zhao Ziyanga a Li Penga. Díky jeho programu, který měl dostat do vysoké politiky mladé, vzdělané a schopné úředníky se dostali později na vrchol i Jiang Zemin a Hu Jintao.⁷¹

Deng odmítl pozici generálního tajemníka Ústředního výboru KS Číny. Místo toho dosadil do klíčových pozic svého vyhlédnutého následníka Hu Yaobanga.⁷² Hu se osvědčil jako cenný pomocník v boji o moc proti Hua Guofengovi, při rehabilitování obětí Kulturní revoluce a také jako energetický reformátor.⁷³ Deng jej proto předurčil jako svého nástupce. Jeho podpora reformem se mu ale nakonec stala osudným. V roce 1986 se v čínských městech rozmohly studentské protesty, při kterých studenti požadovali rozšíření občanských svobod. Hu Yaobang dostal za úkol protestům zabránit, což ale neučinil. Začátkem roku 1987 byl proto Dengem odvolán z pozice generálního tajemníka KS Číny.⁷⁴

Místo něj byl dosazen Zhao Ziyang, do té doby předseda vlády. Zhao zavedl do ekonomiky prvky tržního hospodářství a prosazoval demokratické reformy.⁷⁵ Později se ukázalo, že jeho podpora reformem jde dál než bylo Dengovi příjemné, a tak jím byl také sesazen kvůli svým sympatiím ke studentům a odmítnutí násilného potlačení protestů na náměstí Tian'anmen v roce 1989.⁷⁶ Stejně jak tomu bylo u Maa, byla otázka

⁶⁸ DITTMER, L. Leadership Change and Chinese Political Development, s. 19.

⁶⁹ DITTMER, Lowell a Yu-Shan WU. The Modernization of Factionalism in Chinese Politics, s. 35.

⁷⁰ CHANG, P. H. Changing of the Guard, s. 39.

⁷¹ JOSEPH, W., The Political History of Modern China, s. 108.

⁷² MCGREGOR, R., The Party: The Secret World of China's Communist Rulers, s. 154.

⁷³ JOSEPH, W., The Political History of Modern China, s. 104.

⁷⁴ BAKEŠOVÁ, I., Čína ve XX. století: 2. díl, s. 185.

⁷⁵ JOSEPH, W., The Political History of Modern China, s. 104.

⁷⁶ tamtéž, s. 112.

nástupnictví Dengova čistě osobní volba. Také jako Mao nebyl se svou volbou ve dvou případech spokojen, ale na rozdíl od Maa předal moc včas Jiang Zeminovi.⁷⁷

Události na náměstí Tian'anmen otřáslы čínskou politikou. Deng musel potřeťi najít vhodného následníka po tom, co jeho dva předchozí pokusy o pomalý přesun moci na mladší generaci selhaly.⁷⁸ Najít všeobecně akceptovatelného kandidáta bylo těžké. Jedním z hlavních kritérií výběru bylo, aby vybraný následovník nebyl spřízněný s kteroukoliv politickou klikou v Pekingu.⁷⁹ Deng také neměl v úmyslu svou volbu měnit, tak hledal někoho, kdo by vydržel a nechal jej poklidně odejít do důchodu. Vhodný kandidát nesměl být příliš liberální, ale současně musel vytrvale prosazovat ekonomické reformy.⁸⁰ Dalším z důležitých kritérií bylo, aby kandidát nebyl spojován s masakrem na náměstí Tian'anmen. Politici spojovaní s krvavým potlačením protestů byli neoblíbení doma i v zahraničí. To automaticky vyloučilo politbyro, předsedu vlády, místopředsedu vlády a většinu vládních představitelů z Pekingu.⁸¹

Vhodnou kombinaci výše zmíněných kritérií splňoval stranický tajemník ze Šanghaje Jiang Zemin. Do podvědomí Deng Xiaopinga se dostal díky rezoltnímu zákazu vydávání šanghajských novin World Economic Herald (世界经济导报), které propagovaly příliš liberální názory. Současně byl Dengovi sympatický i decentním potlačením studentských protestů v Šanghaji.⁸² Jiang Zemin politicky inklinoval spíše k táboru reformistů,⁸³ ale podporu mu vyjádřili i levicoví členové vlády. Jiangova podpora byla sice široká, zato nepřilíš silná.⁸⁴

⁷⁷ LI, Cheng, *China's Communist Party state: The Structure and Dynamics of Power*, s. 184.

⁷⁸ ZHAO, Suisheng, *The New Generation of Leadership and the Direction of Political Reform after the 16th Party Congress*, s. 64.

⁷⁹ GILLEY, B., *Tiger on the Brink: Jiang Zemin and China's New Elite*, s. 132.

⁸⁰ tamtéž, s. 131.

⁸¹ tamtéž

⁸² BAKEŠOVÁ, I., *Čína ve XX. století: 2. díl*, s. 184.

⁸³ FÜRST, R., *Čína ve XX. století. 3. díl: Období 1989-2005*, s. 13.

⁸⁴ GILLEY, B., *Tiger on the Brink: Jiang Zemin and China's New Elite*, s. 133.

2.4 Jiang Zemin – první mezi rovnými

Při čtrnáctém sjezdu KS Číny v roce 1992 došlo k formálnímu přesunu moci z druhé generace vedení na třetí v čele s Jiang Zeminem. Jiang se stal v roce 1989 generálním tajemníkem Ústředního výboru KS Číny a funkci prezidenta převzal roku 1993.⁸⁵ Očekávalo se, že se Jiang udrží u moci maximálně pár let.⁸⁶ Stejně jako v případě Maa, který si jako poslední volbu také nakonec vybral téměř neznámého nástupce, byla Jiangovi přičítána malá šance prosadit se po smrti svého patrona.⁸⁷ Ta se s ohledem na Dengův pokročilý věk dala čekat kdykoliv.

Jiang ale skeptiky překvapil. Využil veškerého potenciálu svých formálních funkcí k prosazení svého vlivu. Jakožto generální tajemník strany ratifikoval volbu ministrů, provinčních guvernérů a vojenských důstojníků. Brzy mu mnoho lidí vděčilo za svou pozici.⁸⁸ Podporu si získal i tím, že zavedl konzultativní styl vedení, který se lišil od autoritativního přístupu Maa i Denga.⁸⁹

I když byl Jiang dosazen do nejdůležitější pozice ve straně, nestal se členem Ústřední vojenské komise, jejíž předsedou zůstával Deng Xiaoping. Důvod byl prostý; Jiang byl civilista, který nikdy nesloužil v armádě.⁹⁰ Nějakou dobu trvalo, než se Dengovi podařilo předsednictví Jiangovi předat. Ústřední vojenské komisi do té doby nikdy nepředsedal někdo bez armádních zkušeností. Deng nakonec Jiangovu kompetenci obhájil tím, že: „Jiang je způsobilý předsedat Ústřední vojenské komisi, protože je způsobilý k tomu, být generálním tajemníkem strany.“⁹¹ Tím zdůraznil primární roli strany ve státě.

V době po událostech na náměstí Tian'anmen neměl Jiang Zemin mnoho vlivu. Byl sice generálním tajemníkem ÚV KS Číny, ale důležitá rozhodnutí byla stále v rukou Deng Xiaopinga.⁹² Deng prohlásil Jianga za střed třetí generace vedoucích představitelů (中共第三代中央领导集体的核心), ale směs formální a neformální moci,

⁸⁵ DAVIS, D. K., Hu Jintao: Modern World Leaders, s. 38.

⁸⁶ CHANG, P. H. Changing of the Guard, s. 37.

⁸⁷ SHIRK, S. China: Fragile Superpower, s. 45.

⁸⁸ tamtéž, s. 45.

⁸⁹ tamtéž, s. 46

⁹⁰ LI, Cheng, China's Communist Party state: The Structure and Dynamics of Power, s. 173.

⁹¹ GILLEY, B., Tiger on the Brink: Jiang Zemin and China's New Elite, s. 164.

⁹² FEWSMITH, J., China since Tiananmen: From Deng Xiaoping to Hu Jintao, s. 168.

kteřá zaštiřovala rozhodnutí vedoucích prvních dvou generací, Jiangovi chyběla.⁹³ Když se s Dengem dělil o moc, byl sice Jiang Zemin známý jako reformátor, ale jen do té míry, že prováděl reformy započnuté Deng Xiaopingem. Kvůli tomu, že stál ve stínu Dengovy autority, mohl konsolidovat svou moc teprve několik let po formálním převzetí hlavních funkcí.⁹⁴ Jiang neměl ani charisma ani prestiž bojovníka za novou Čínu jako Mao a Deng. Svou moc proto musel stavět na politických kompromisech a budování koalice.⁹⁵

Během let 1993 a 1996 si Jiang postupně vybuřoval svou autoritu bez závislosti na Dengovi. To se mu povedlo díky jmenování několika šanghajských kolegů do centrální vlády. Autoritu v armádě si zařídil několika čistkami a novými směnicemi. V roce 2002 nechal sesadit vlivného generála Yang Baibinga.⁹⁶ Další vlivný rival, kterého se mu v roce 1995 podařilo sesadit, byl starosta Pekingu Chen Xitong.⁹⁷ Jiang také získal vliv v oblasti diplomacie.⁹⁸ Hojnými oficiálními kontakty se zahraničím využil dříve čistě ceremoniální pozice prezidenta ČLR, čímž získal vliv na zahraniční politiku.⁹⁹

Jiang si pomalu, ale jistě buřoval vlastní zdroj moci tím, že do středu vlády jmenoval své lojalisty ze Šanghaje. Klice, která se soustředila kolem Jiang Zemina, se říkalo „Šanghajská klika“ (上海帮). Jeho upřednostňování svých kolegů ze Šanghaje a privilegia, jimiž se v devadesátých letech těšili, vzbuzovaly rozhořčení u ostatních členů vlády.¹⁰⁰ Kromě toho je Jiang počítán do kliky, která je nazývána „koalice princů“ (太子党). Většina členů koalice princů jsou potomci hrdinů revoluce a vysoce postavených úředníků. Jiang je adoptivním synem revolucionáře, který byl zabit roku 1939 během války proti Japonsku.¹⁰¹

Přestože byl Jiang úspěšný v povyšování svých chráněnců do vysoké politiky, jeho moc byla omezena. Politbyro a Ústřední výbor zamezili několika jeho nominacím

⁹³ FEWSMITH, J., *China since Tiananmen: From Deng Xiaoping to Hu Jintao*, s. 169.

⁹⁴ DAVIS, D. K., *Hu Jintao: Modern World Leaders*, s. 42.

⁹⁵ LI, Cheng, *China's Communist Party state: The Structure and Dynamics of Power*, s. 185.

⁹⁶ FEWSMITH, J., *The Bo Xilai Affair and the PLA*, s. 9.

⁹⁷ tamtéž

⁹⁸ GILLEY, B., *Tiger on the Brink: Jiang Zemin and China's New Elite*, s. 134.

⁹⁹ SHIRK, S. L., *Will the Institutionalization of Party Leadership Survive the 2002-03 Succession?*, s. 140.

¹⁰⁰ MCGREGOR, R., *The Party: The Secret World of China's Communist Rulers*, s. 151.

¹⁰¹ LI, Cheng, *China's Communist Party state: The Structure and Dynamics of Power*, s. 187.

šanghajských kolegů do vlády, aby neměl příliš velký vliv.¹⁰² Za jeho vlády se politické kliky odlišovaly spíše institučními svazky, osobními kontakty a oblastmi, do kterých spadaly, než politickými či ideologickými hodnotami.¹⁰³ Ideologie již nebyla záminkou politických čistek. Politici, kteří upadli v nemilost, byli místo toho obviňováni z korupce. Všudypřítomný neformální vliv, který charakterizoval vládu Deng Xiaopinga, hrál mnohem méně důležitou roli a gerontokracie byla také na ústupu. Ústřední poradní komise byla sice již dříve zrušena, ale podle Wua¹⁰⁴ byl důvod vymizení moci Osmi nesmrtelných jednoduše ten, že všichni pomalu vymřeli.

Když v roce 1997 Deng zemřel, dokázal Jiang Zemin již plně konsolidovat svou moc. Měl čas si vybudovat autoritu pod ochranou Denga. Náznakem odhodlání udržet si svou pozici ve středu strany byla jeho poznámka při smuteční řeči, kdy citoval Dengova slova, která pronesl po návratu k moci: „Existují dva možné přístupy; jedním z nich je jednat jako byrokrat a druhým je pracovat.“¹⁰⁵

Poté, co Jiangovi vypršel mandát generálního tajemníka strany a prezidenta ČLR, se nevzdal svých funkcí úplně. Ponechal si pozici předsedy Ústřední vojenské komise, a to na dalších dvacet měsíců. Toto rozhodnutí narazilo na odpor mnoha členů vlády. Narušovalo představu, že vrcholný představitel KS Číny by měl, jako Jiang doposud, držet pozice generálního tajemníka strany, prezidenta ČLR a také mít kontrolu nad armádou.¹⁰⁶ Jiang kopíroval Dengem vytvořený precedent, kdy si Deng ponechal vedení Ústřední vojenské komise, aby do převzetí této pozice stihl Jiang konsolidovat svou moc.¹⁰⁷ Deng ale po dvou letech tuto pozici předal Jiangovi, a tak ani Jiang nemohl s předáním dlouho otálet. Navíc bez autority, kterou mu poskytovala funkce generálního tajemníka ÚV KS Číny, byla již Jiangova moc pomalu na ústupu.¹⁰⁸

Ponechání si postu předsedy Ústřední vojenské komise nebyl jediný způsob, jak se Jiang i nadále držel u moci. S jeho odstoupením z pozice generálního tajemníka strany při šestnáctém sjezdu KS Číny v roce 2002 se do stálého výboru politbyra¹⁰⁹

¹⁰² SHIRK, S. China: Fragile Superpower, s. 46.

¹⁰³ JOSEPH, W., The Political History of Modern China, s. 117.

¹⁰⁴ WU, Yu-shan, Jiang and After: Technocratic Rule, Generational Replacement and Mentor Politics, s. 83

¹⁰⁵ FEWSMITH, J., China since Tiananmen: From Deng Xiaoping to Hu Jintao, s. 198.

¹⁰⁶ MCGREGOR, R., The Party: The Secret World of China's Communist Rulers, s. 154.

¹⁰⁷ LIN, Gang, Leadership Transition, Intra-Party Democracy, and Institution Building in China, s. 257.

¹⁰⁸ SHIRK, S. China: Fragile Superpower, s. 50.

¹⁰⁹ Stálý výbor politbyra ÚV KS Číny je nejvyšší správní orgán KS ČLR a v současnosti má sedm členů.

dostalo pět členů šanghajské kliky.¹¹⁰ Z předchozího stálého výboru politbyra zůstal pouze Hu Jintao a počet členů byl rozšířen ze sedmi na devět.¹¹¹ Dosažení tak velkého počtu Jiangových podřídců bylo možné díky tomu, že byl jeho spojenec Zeng Qihong roku 1999 povýšen do pozice tajemníka Organizačního výboru KS Číny. Zaslouhou toho měl na starosti jmenování stranických představitelů do důležitých funkcí.¹¹² Vliv na personální politiku je pro vybudování osobní moci velmi důležitý, dříve tuto pozici drželi Deng Xiaoping i Hu Yaobang.¹¹³

Jiang používal svého vlivu i k formulování předpisů uvnitř strany. V roce 1997 prosadil neoficiální pravidlo, že členové politbyra musí po dosažení věku sedmdesáti let odejít do důchodu.¹¹⁴ Tím se mu podařilo, aby odešel jeho hlavní rival Qiao Shi. Pět let poté opět snížil toto omezení na 68 let, aby zařídil odstoupení dalšího protivníka.¹¹⁵ Pro sebe ovšem (tehdy měl 71 let) udělal výjimku s tím, že nejvyššího vládního představitele se toto pravidlo netýká.¹¹⁶

Kromě využívání neformálního vlivu k pozměnění formálních politických pravidel, začal Jiang používat neformální vliv zkušebně před zavedením formálních změn. Zavedení vnitrostranických norem ohledně funkčních období, personálních změn a dalších procedur bylo důležitým krokem na cestě ke správné institucionalizaci.¹¹⁷ Za vlády Jianga byly podniknuty kroky k posílení právního institucionálního systému. V roce 1997 bylo do ústavy připsáno: „ČLR se řídí zákonem a jejím cílem je budování socialistického státu vládnoucího v souladu se zákonem.“¹¹⁸

Během 16. sjezdu KS Číny v roce 2002 se Jiang Zeminovi dostalo uznání v podobě přidání Jiangovy teorie „Tří zastoupení“ (三个代表) do ústavy. Tím se jeho filozofie zařadila hned za Mao Zedongovo myšlení a Dengovu Teorii jako ideologické

¹¹⁰ DITTMER, L. Leadership Change and Chinese Political Development, s. 22.

¹¹¹ FÜRST, R., Čína ve XX. století. 3. díl: Období 1989-2005, s. 34.

¹¹² DAVIS, D. K., Hu Jintao: Modern World Leaders, s. 44.

¹¹³ MCGREGOR, R., The Party: The Secret World of China's Communist Rulers, s. 147.

¹¹⁴ Ji, You. Profile: The Heir Apparent, s. 125.

¹¹⁵ FEWSMITH, J., China since Tiananmen: From Deng Xiaoping to Hu Jintao, s. 178.

¹¹⁶ SHIRK, S. China: Fragile Superpower, s. 45.

¹¹⁷ DITTMER, L. Leadership Change and Chinese Political Development, s. 31.

¹¹⁸ JOSEPH, W., The Political History of Modern China, s. 117.

zásady strany. Také to zdůraznilo Jiangovu roli vedoucího představitele třetí generace vedení strany.¹¹⁹

Na 16. sjezdu KS Číny Jiang předal svou funkci generálního tajemníka Hu Jintaovi. Přestože ztratil nejdůležitější stranickou pozici, ještě se mu podařilo na nějakou dobu Hu Jintaa zastínit. Ve zprávách z průběhu 10. Národního lidového kongresu na jaře 2003 se Jiangova fotografie dvakrát objevila před fotografií Hu Jintaa.¹²⁰ Televizní zprávy se také zabývaly hlavně Jiang Zeminem. To značilo přetrvávající moc bývalého generálního tajemníka, ale také omezenou moc Jiang Zemina. Deng si mohl dovolit nemít svou fotografii na titulní stránce, ale všichni věděli, že nejvyšším vůdcem je on. Jiang již tak sebejistý nebyl.

Jiang neměl možnost vybrat si svého nástupce jako Mao a Deng. Tuto volbu mu sebral Deng Xiaoping, když deset let s předstihem označil Hu Jintaa za Jiangova nástupce.¹²¹ Hu byl oblíbencem Deng Xiaopinga a konzervativního člena staré gardy Song Pinga.¹²² Předání moci svému následníkovi Hu Jintaovi bylo jednou z klíčových událostí v dějinách KS Číny. Šlo o první řádný a nenásilný přesun klíčových funkcí na předem dlouho připravovaného nástupce.¹²³

Éra vlády Jiang Zemina je počítána mezi roky 1989 až 2003, kdy se vzdal své poslední oficiální funkce.¹²⁴ Za třináct let jeho vlády zažila Čína dosud nevídanou politickou stabilitu a ekonomický růst společně s minimem vnitrostranických konfliktů.¹²⁵

¹¹⁹ ZHAO, Suisheng, *The New Generation of Leadership and the Direction of Political Reform after the 16th Party Congress*, s. 63.

¹²⁰ *tamtéž*, s. 60.

¹²¹ S. SHIRK *China: Fragile Superpower*, s. 46.

¹²² *tamtéž*, s. 40.

¹²³ MCGREGOR, R., *The Party: The Secret World of China's Communist Rulers*, s. 153.

¹²⁴ LAM, W., *The Traits and Political Orientation of China's Fifth-generation Leadership*, s. 35.

¹²⁵ ZHAO, Suisheng, *The New Generation of Leadership and the Direction of Political Reform after the 16th Party Congress*, s. 35.

2.5 Profesionální byrokrat Hu Jintao

Huovi vrstevníci se s ním v karierním úspěchu nemohli měřit. Hu byl nejmladším jmenovaným stranickým tajemníkem na provinční úrovni,^{126 127} nejmladším členem stálého výboru ÚV KS Číny,¹²⁸ i nejmladším viceprezidentem ČLR.¹²⁹ Před tím, než byl přesunut do centrální vlády, pracoval Hu jako stranický tajemník čtrnáct let v provincii Gansu, tři roky v Guizhou a čtyři roky v Tibetu.¹³⁰ V Gansu ani v Guizhou sice žádných důležitých změn nedosáhl, ale jeho ochota přijmout úřad v těchto nevyvinutých oblastech byla ceněna. Potlačení protestů v Tibetu roku 1989 Huovi také zajistilo dobré jméno, a tak ho jeho patron Song Ping přeložil do politbyra.¹³¹ Po dosazení do politbyra byl Hu brzy povýšen do stálého výboru politbyra ÚV KS Číny v roce 1992 a v roce 1999 se stal viceprezidentem a místopředsedou Ústřední vojenské komise.¹³²

Nahrazení Hua Jiangem nebylo jen prvním spořádaným přesunem moci v rámci KS Číny, ale také ve velkých komunistických zemích.¹³³ Přesun byl organizován v souladu s rozvíjejícími se stranickými pravidly a také bylo ustanoveno omezení funkčního období pro generálního tajemníka a předsedy vlády na dvě pětiletá funkční období.¹³⁴ Tím byl podpořen hladký přesun moci z jedné generace vedoucích představitelů na druhou a bylo sníženo riziko opětovného výskytu gerontokracie. Avšak kvůli absenci volebního systému ve vysoké politice probíhá výběr vedení mladší generace stále jen domluvou několika nejmocnějších členů strany v rámci stranických klik.¹³⁵

Jednou z důležitých charakteristik Hu Jintaa je, že vydržel jako zvolený následník tak dlouho. Mnoho potenciálních následníků před ním podlelo v politickém boji.¹³⁶ Sám Jiang preferoval jako svého nástupce Zeng Qihonga, ale svou volbu neměl šanci prosadit, neboť Zeng nebyl ve vládě oblíbený. Jiang ani Zeng svým vlivem nemohli

¹²⁶ Stranický tajemník na provinční úrovni je de facto nejvyšší státní i stranický činitel v této oblasti.

¹²⁷ DAVIS, D. K., *Hu Jintao: Modern World Leaders*, s. 30.

¹²⁸ *tamtéž*, s. 36.

¹²⁹ RICHARD D., *Hu Jintao: The Making of a Chinese General Secretary*, s. 27.

¹³⁰ SHAMBAUGH, D. *China's Communist Party: Atrophy and Adaptation*, s. 153.

¹³¹ JOSEPH, W., *The Political History of Modern China*, s. 120.

¹³² S. SHIRK *China: Fragile Superpower*, s. 46.

¹³³ MCGREGOR, R., *The Party: The Secret World of China's Communist Rulers*, s. 153.

¹³⁴ *tamtéž*

¹³⁵ FEWSMITH, J., *China since Tiananmen: From Deng Xiaoping to Hu Jintao*, s. 277.

¹³⁶ RICHARD D., *Hu Jintao: The Making of a Chinese General Secretary*, s. 17.

konkurovat volbě Deng Xiaopinga. Sám Jiang vděčil za svou pozici Dengovi a rozhodl se volbu Hua podpořit.¹³⁷

Hu Jintao byl Dengovou volbou číslo jedna z několika důvodů. Pozici generálního tajemníka převzal poměrně mladý (59 let), a mohl tak zastávat dlouhou dobu. Byl politicky konzervativní, ale také pokračoval v prosazování ekonomických reforem. Tento postoj mu zajišťoval širokou podporu u konzervativců i liberálů. Při nástupu k moci nebyl ovlivněný politickými klikami a současně měl také velký talent pro spolupráci s různými skupinami ve straně.¹³⁸

Při nástupu Hu Jintaa byl již Deng po smrti a Jiang Hua za střed čtvrté generace nikdy neoznačil.¹³⁹ Místo toho se vedení čtvrté generace často nazývá „tým Hua a Wena“ či „správa Hua a Wena“.¹⁴⁰ Když v roce 2002 Zeng Qihong držel řeč o vedení strany, popsal jej takto: „Straničtí kádři jsou pod pevným vedením středu strany a pod Hu Jintaem jakožto generálním tajemníkem.“¹⁴¹, čímž Huovi upřel takovou roli ve stranické hierarchii, jak se jí těšil Jiang. V roce 2007 se mohl Zeng Qihong přesvědčit, že Hu do pevného vedení středu strany již patří, když se mu při 17. sjezdu KS Číny podařilo posunout věkovou hranici pro opuštění politbyra na 68 let, aby jej Zeng musel opustit.¹⁴²

Proces konsolidace moci Hu Jintaa byl nad očekávání rychlý. Již v prvním roce měl dominantní vliv na vnitřní i zahraniční politiku.¹⁴³ To bylo v rozporu s jeho nenápadným vystupováním. Před svým jmenováním se vyhýbal projevům na veřejnosti a ani jeho vládní kolegové nevěděli, na čem si u něj stojí.¹⁴⁴ Ale protože byl dlouho předem ustanoveným nástupcem, mohl si být Hu celkem jistý, že pokud neudělá velkou chybu, pozice vedoucího představitele strany bude v jeho rukou. Jiang po roce 2004 pomalu zmizel z veřejného dění a trávil většinu času v Šanghaji. Hu si stejně jako Jiang

¹³⁷ RICHARD D., Hu Jintao: The Making of a Chinese General Secretary, s. 17.

¹³⁸ tamtéž, s. 18.

¹³⁹ JOSEPH, W., The Political History of Modern China, s. 120.

¹⁴⁰ LAM, W., The Traits and Political Orientation of China's Fifth-generation Leadership, s. 36.

¹⁴¹ FEWSMITH, J., China since Tiananmen: From Deng Xiaoping to Hu Jintao, s. 242.

¹⁴² tamtéž, s. 279.

¹⁴³ S. SHIRK China: Fragile Superpower, s. 20.

¹⁴⁴ CHU, Y., LO, Ch., MYERS, R. M., The 16th Party Congress: New Leaders, New China, s. 3.

dokázal vybudovat autoritu pomocí formálního vlivu své pozice generálního tajemníka KS Číny.¹⁴⁵

V prvním funkčním období vlády Hu Jintaa byly vztahy ve vládě poměrně klidné. Postoje Hu Jintaa a premiéra Wen Jiabaa si nijak neodporovaly. Spolupráce se členy Ústředního výboru politbyra, spojovaných s Jiang Zeminem, také probíhala bez problémů.¹⁴⁶ Vedení Hu Jintaa bylo závislé více než kdy předtím na kolektivním stylu vedení a na rovnoměrném rozdělení moci ve vládě.¹⁴⁷ Ve stálém výboru politbyra byl Hu jeden z nejmladších členů, ačkoliv jej vedl.¹⁴⁸ Jeho pozici mu neusnadňovalo ani to, že většina stálého výboru politbyra byli Jiangovi lojalisté.

Ve stálém výboru měla sice stále největší vliv Jiangova šanghajská klika, ale v otázkách personálních změn měl Hu možnost dosazovat jím zvolené lidi.¹⁴⁹ V době po svém nástupu si Hu nebudoval vlastní stranickou kliku.¹⁵⁰ Nesnažil se ani vytlačit šanghajskou kliku z moci, ale spíše s nimi spolupracoval. Jiangovi kolegové z Šanghaje byli v každém případě v politbyru v přesile. Proto vyčkával a pomalu si budoval svůj vliv zejména v personální politice.¹⁵¹ Hu se stal dominantní postavou teprve až ve svém druhém funkčním období.¹⁵²

O tom, že si Hu již vybudoval vlastní vliv, svědčilo zatčení tajemníka strany v Šanghaji Chen Liangyua. Ten byl členem šanghajské kliky a vystupoval proti politickému směru Huovi a Wenovi vlády.¹⁵³ V roce 2006 byl zatčen a později odsouzen za korupci.¹⁵⁴ Stejně jako se Jiang dříve zbavil svého politického rivala Chen Xitonga, nyní měl i Hu dostatečnou moc sesadit svého protivníka.

Na čtvrtém plenárním zasedání 16. sjezdu Ústředního výboru KS Číny v září 2004 převzal Hu Jintao pozici předsedy Ústřední vojenské komise, což uzavřelo přesun moci ze třetí generace vedoucích představitelů na čtvrtou.¹⁵⁵ Na rozdíl od Jianga neměl Hu

¹⁴⁵ S. SHIRK China: Fragile Superpower, s. 51.

¹⁴⁶ tamtéž, s. 51.

¹⁴⁷ LI, Cheng, China's Communist Party state: The Structure and Dynamics of Power, s. 185.

¹⁴⁸ ZHAO, Suisheng, The New Generation of Leadership and the Direction of Political Reform after the 16th Party Congress, s. 65.

¹⁴⁹ FÜRST, R., Čína ve XX. století. 3. díl: Období 1989-2005, s. 38.

¹⁵⁰ tamtéž, s. 37.

¹⁵¹ SHAMBAUGH, D. China's Communist Party: Atrophy and Adaptation, s. 155.

¹⁵² MCGREGOR, R., The Party: The Secret World of China's Communist Rulers, s. 7.

¹⁵³ MILLER, A., The Bo Xilai Affair in Central Leadership Politics, s. 4.

¹⁵⁴ tamtéž

¹⁵⁵ LI, Cheng, China's Communist Party state: The Structure and Dynamics of Power, s. 168.

problém s prosazením se jako předseda Ústřední vojenské komise. Precedent, že Hu jako civilista komisi může řídit, již byl vytvořen. Již od roku 1999 byl Hu místopředsedou Ústřední vojenské komise. Od té doby se účastní důležitých schůzí komise a provádí inspekce vojenských základen. Měl tak možnost se seznámit s chodem armády a vybudovat kontakty s armádními veliteli.¹⁵⁶

Hu začal dosazovat do stranických pozic své známé z univerzity Qinghua, kde studoval a z Komunistického svazu mládeže, který nějakou dobu vedl.¹⁵⁷ Jím povýšení lidé byli většinou dřívější kolegové, nedalo se ještě hovořit o politické klice. Hu si nepěstoval patronské vztahy založené na výměně loajality za moc jako Jiang. Jím povýšené úředníky spojovala orientace na stejný politický program, ne příslušnost k místu nebo osobní kontakty. Proto pro něj bylo jednodušší vytvořit koalici s širokým polem působnosti.¹⁵⁸

Během svého druhého funkčního období si Hu Jintao vytvořil vlastní politickou kliku známou jako koalice populistů (团派), která mohla konkurovat koalici princů (太子党).¹⁵⁹ Koalice populistů se soustředila kolem Hu Jintaovi politiky zdůrazňující potřebu adresovat sociální otázky a podporovat málo vyvinuté provincie na západě Číny.¹⁶⁰ Většina členů koalice populistů pocházela z chudších vrstev společnosti, jako například sám Hu Jintao a předseda vlády Wen Jiabao.

Za vlády Hu Jintaa se vnitřní politika soustředila na otázku společenské stability a udržitelného rozvoje, které byly při rychlém ekonomickém růstu za Jiangova vedení přehlíženy. Hu prosadil koncept „harmonické socialistické společnosti“ (社会主义和谐社会) s důrazem na „prvotní roli lidu“ (以人为本). Tento koncept byl u příležitosti 17. sjezdu KS Číny roku 2007 vepsán do ústavy jako součást Huova „vědeckého přístupu k rozvoji“ (科学发展观).¹⁶¹ Sedmnáctý sjezd je považován za dobu, kdy se Huovi již podařilo plně konsolidovat svou moc.¹⁶² I když jeho osobní moc jen rostla, ekonomické

¹⁵⁶ LI, Cheng. A Biographical and Factional Analysis of the Post-2012 Politburo, s. 130.

¹⁵⁷ SHAMBAUGH, D. China's Communist Party: Atrophy and Adaptation, s. 154.

¹⁵⁸ tamtéž, s. 156.

¹⁵⁹ LI, Cheng, China's Communist Party state: The Structure and Dynamics of Power, s. 187.

¹⁶⁰ FEWSMITH, J., China since Tiananmen: From Deng Xiaoping to Hu Jintao, s. 243.

¹⁶¹ JOSEPH, W., The Political History of Modern China, s. 121-122.

¹⁶² FEWSMITH, J., China since Tiananmen: From Deng Xiaoping to Hu Jintao, s. 255.

a politické reformy v druhém funkčním období Hu Jintaa stagnovaly. Za to byl později kritizován vládou Xi Jinpinga.¹⁶³

Poslední velký vnitrostranický konflikt se udál ke konci funkčního období Hu Jintaa v roce 2012. Tím bylo sesazení a odsouzení stranického tajemníka municipality Chongqing a člena politbyra Bo Xilaie.¹⁶⁴ Bo byl v roce 2013 odsouzen za korupci na doživotí. Bo Xilai je synem jednoho z „osmi nesmrtelných“, vlivného Dengova spolupracovníka Bo Yiboa. Spíše než za zastávce koalice princů byl však považován za jednoho z nejvlivnějších členů kliky „nové levice“ (新左派).¹⁶⁵ Nová levice propaguje maoistický model vlády a kriticky vystupuje proti kapitalismu a vládním reformám.¹⁶⁶ Odstranění Bo Xilaie znamená pro novou levici velkou překážku k prosazení svých zájmů.¹⁶⁷ Zároveň tím byla posílena pozice liberálních reformistů. Ačkoliv se tato krize udála těsně před 18. sjezdem strany, který započal předání moci Hu Jintaa Xi Jinpingovi, předání moci ze čtvrté generace na pátou proběhlo hladce.¹⁶⁸

Hu Jintao si přál, aby jeho následníkem byl Li Keqiang, bývalý vedoucí Komunistického svazu mládeže a stranický tajemník v provinciích Henan a Liaoning.¹⁶⁹ Výběr příštího generálního tajemníka ale nebyl v jeho rukou. Jako kompromis byl kolektivním vedením prosazen Xi Jinping, který nebyl spojován s Hu Jintaem ani s Jiang Zeminem.¹⁷⁰ Výběr Xi Jinpinga je interpretován i jako snaha vedení o prosazení zájmu elit a přesunutí pozornosti zpět k dalšímu rozvoji přímořských oblastí, kde Xi několik let pracoval jako tajemník strany.¹⁷¹

¹⁶³ FEWSMITH, J., Xi Jinping's Fast Start, s. 1.

¹⁶⁴ MULVENON, J., The Bo Xilai Affair and the PLA, s. 1.

¹⁶⁵ FEWSMITH, J., Bo Xilai and Reform: What Will Be the Impact of His Removal?, s. 4.

¹⁶⁶ tamtéž, s. 3.

¹⁶⁷ FEWSMITH, J., Bo Xilai and Reform: What Will Be the Impact of His Removal?, s. 2.

¹⁶⁸ MILLER, A., The Bo Xilai Affair in Central Leadership Politics, s. 10.

¹⁶⁹ LI, Cheng, A Biographical and Factional Analysis of the Post-2012 Politburo, s. 5.

¹⁷⁰ FEWSMITH, J., China in 2007: The Politics of Leadership Transition, s. 91.

¹⁷¹ tamtéž, s. 95.

2.6 Suverénní nástup Xi Jinpinga

Xi Jinping je synem armádního důstojníka Osvobozené lidové armády Xi Zhongxuna, který byl za vlády Maa perzekuován.¹⁷² Xi Jinping proto strávil za Kulturní revoluce mládí těžkou prací na vesnici, kam byl kvůli svému rodinnému původu odsunut.¹⁷³ Po Maově smrti byl Xi Zhongxun rehabilitován a hrál důležitou roli při vytváření speciálních ekonomických zón společně s Deng Xiaopingem.¹⁷⁴

Za vlády Jiang Zemina Xi rychle stoupal ve vládní hierarchii. Stal se prvním tajemníkem strany v provincii Zhejiang a v Šanghaji.¹⁷⁵ Zde si získal podporu jako sympatický ekonomický reformátor.¹⁷⁶ Xi Jinping byl dlouho připravován na to, že se stane vedoucím představitelem, a tak neměl problém s převzetím klíčových rolí ve straně.¹⁷⁷

Již v roce 2007 vše naznačovalo, že se Xi stane vedoucím představitelem páté generace vedení strany, která roku 2012 vystřídala Hu Jintaa.¹⁷⁸ Společně s Li Keqiangem byl Xi Jinping jmenován jako jeden z nejmladších členů stálého výboru politbyra KS Číny, o jednu příčku ve stranické hierarchii výš než Li.¹⁷⁹ Roku 2008 byl Xi jmenován viceprezidentem ČLR, což potvrdilo jeho velkou šanci na získání nejvyšší pozice ve straně.¹⁸⁰ Xi je prvním vedoucím představitelem strany, který nebyl vybrán členem staré gardy KS.

Stejně jako Hu Jintao je i Xi Jinping nazýván středem páté generace vedení KS Číny pouze zahraničními analytiky.¹⁸¹ Vládní média zdůrazňují roli kolektivního vedení a spojují vliv Xi Jinpinga s jeho pozicí generálního tajemníka KS Číny. Důraz na

¹⁷² JOSEPH, W., *The Political History of Modern China*, s. 121.

¹⁷³ CHENG, LI, *China's Top Future Leaders to Watch: Biographical Sketches of Possible Members of the post-2012 Politburo (Part 1)*, s. 2.

¹⁷⁴ JOSEPH, W., *The Political History of Modern China*, s. 121.

¹⁷⁵ LI, Cheng, *China's Communist Party state: The Structure and Dynamics of Power*, s. 170.

¹⁷⁶ JOSEPH, W., *The Political History of Modern China*, s. 121.

¹⁷⁷ MILLER, A., *Prospects for Solidarity in the Xi Jinping Leadership*, s. 7.

¹⁷⁸ JOSEPH, W., *The Political History of Modern China*, s. 121.

¹⁷⁹ FEWSMITH, J., *China in 2007: The Politics of Leadership Transition*, s. 90.

¹⁸⁰ JOSEPH, W., *The Political History of Modern China*, s. 104.

¹⁸¹ MILLER, A., *The New Party Politburo Leadership*, s. 7.

unikátní postavení vedoucích představitelů jednotlivých generací z čínských médií již zmizel.¹⁸²

Po odstoupení Hu Jintaa vede koalici populistů předseda strany Li Keqiang. Xi Jinping je považován za vedoucího koalice princů.¹⁸³ Dva nejdůležitější muži ve vládě tak reprezentují hlavní zájmy obou politických klik. Muž číslo jedna, Xi Jinping, je zastáncem koalice princů, která je spojována se Jiang Zeminem a pobřežními oblastmi Číny. Muž číslo dva, Li Keqiang, jehož patronem je Hu Jintao patří do koalice populistů a prosazuje zájmy vnitřních provincií.¹⁸⁴

Podle Cheng Liho¹⁸⁵ došlo u příležitosti 18. sjezdu KS Číny v roce 2012 k novému pokusu o uspořádání moci. Rozdělení moci mezi oběma klikami je poměrně rovnoměrné. Střídají se u moci v obsazení klíčových pozic a opoziční klika se ujímá role opoziční strany. Zatímco má nyní koalice princů převahu ve vysokých stranických funkcích, je koalice populistů zase dobře zastoupená v Ústředním výboru. Tím se vytváří rovnováha, kdy jsou politické excesy jedné kliky napraveny druhou klikou, která je u moci v dalším funkčním období. Toto uspořádání také zmírňuje vnitrostranické konflikty, jelikož obě kliky mají v době, kdy jsou u moci příležitost prosadit své zájmy.

Jako svou první oficiální cestu v pozici tajemníka strany si Xi Jinping zvolil návštěvu SEZ v Shenzhenu a Zhuhai. To se zcela liší od první oficiální cesty Hu Jintaa. Hu Jintao navštívil Xibaipo, poslední baštu komunistických revolucionářů před vstupem do Pekingu.¹⁸⁶ Xi svou cestou do Shenzhenu vyjádřil podporu revolučních ekonomických reforem, které inicioval v devadesátých letech Deng Xiaoping. Současně prohlásil, že po stagnaci posledních let hodlá zahájit vlastní komplexní ekonomické reformy.¹⁸⁷

Již za dva měsíce po nastoupení k moci vyhlásil Xi nový směr politiky lišící se od vlády Hu Jintaa, kterou dokonce nepřímou kritizoval.¹⁸⁸ Svůj politický program vyhlásil pod heslem „čínský sen“ (中国梦). Ten zdůrazňuje nacionalismus a vybudování

¹⁸² MILLER, A., Prospects for Solidarity in the Xi Jinping Leadership, s. 2.

¹⁸³ JOSEPH, W., The Political History of Modern China, s. 104.

¹⁸⁴ NAUGHTON, B., Signaling Change: New Leaders Begin the Search for Economic Reform, s. 6.

¹⁸⁵ LI, Cheng, A Biographical and Factional Analysis of the Post-2012 Politburo, s. 9.

¹⁸⁶ FEWSMITH, J., Xi Jinping's Fast Start, s. 1.

¹⁸⁷ NAUGHTON, B., Signaling Change: New Leaders Begin the Search for Economic Reform, s. 2.

¹⁸⁸ FEWSMITH, J., Xi Jinping's Fast Start, s. 1.

„bohatého, demokratického a moderního civilizovaného socialistického státu do roku 2021.“¹⁸⁹ Svým sebejistým chováním po nástupu do úřadu se velmi odlišil od prvních měsíců vlády Hu Jintaa. Neopakovala se ani situace, kdy byl v médiích upřednostňován Jiang Zemin před Huem. Xi Jinping měl jako nový tajemník titulní stranu ve vládních novinách pro sebe.¹⁹⁰

Kromě kladení důrazu na ekonomické reformy se Xi po nástupu do úřadu tvrdě postavil proti korupci ve vládě. Xi představil osm regulací pro stranické úředníky a zdůraznil, že vrcholní straničtí představitelé musí jít sami příkladem. Mezi tato omezení patřily například zákaz uzavírání silnic pro větší pohodlí služebních aut během vládních schůzí, zákaz ubytování se v luxusních hotelech a zákaz vyzvedávání vládních delegací z letišť.¹⁹¹ Tato protikorupční opatření jsou konkrétnější než vyhlášky ohledně omezení korupce za vlády Jiang Zemina a Hu Jintaa.

Počet členů stálého výboru politbyra byl při 18. sjezdu KS Číny snížen z devíti na sedm. Většina členů stálého výboru je napojená na Jiang Zemina.¹⁹² Snížení počtu členů by mělo napomoci zjednodušení procesu rozhodování ve vedení, což se ukázalo být problémem za vlády Hu Jintaa.¹⁹³ Proces institucionalizace ve straně byl dále posílen. Tentokrát byly podle plánu předány Xi Jinpingovi v roce 2012 nejen klíčová pozice tajemníka strany a v roce 2013 prezidenta ČLR, ale i post předsedy Ústřední vojenské komise, který si Hu Jintao neponechal, ačkoliv nebyl podle stranických pravidel omezen věkem ani funkčním obdobím.¹⁹⁴ Již čtyři měsíce po nástupu k moci jsou všechny klíčové pozice v rukou Xi Jinpinga.

¹⁸⁹ FEWSMITH, J., Xi Jinping's Fast Start, s. 3.

¹⁹⁰ tamtéž, s. 2.

¹⁹¹ NAUGHTON, B., Signaling Change: New Leaders Begin the Search for Economic Reform, s. 3.

¹⁹² tamtéž, s. 6.

¹⁹³ MILLER, A., The New Party Politburo Leadership, s. 5.

¹⁹⁴ MULVENON, J., The New Central Military Commission, s. 1.

3. Praktická část

3.1 Porovnání vedoucích představitelů, kteří se stali aktivními členy KS Číny před založením ČLR.

V následující tabulce č. 1 jsou porovnávání vedoucích představitelů s bezprostřední zkušeností v boji proti Japoncům, nacionalistům a za vytvoření Čínské lidové republiky. Tuto porovnávanou skupinu vedoucích představitelů strany spojuje zejména jejich status revolucionářů. Všichni vstoupili do komunistické strany v době, kdy měla KS Číny slabou pozici a byli později pronásledováni jak japonskou, tak nacionalistickou armádou. V bojích museli nespočetněkrát riskovat svůj život.¹⁹⁵

Hua Guofeng se v této skupině liší tím, že se po založení ČLR nepodílel na vytváření politiky v centrální vládě, ale většinu své kariéry strávil jako stranický pracovník v provincii Hunan. Také má nejnižší vzdělání. V době jeho dosazení byl čínský vzdělávací systém v troskách a vzdělání nebyla přičítána důležitost.¹⁹⁶ Naopak byl rolnický původ Hua Guofenga pro něj výhodou. Kromě zbavení se „bandy čtyř“ nepřinesl do politiky žádné zásadní změny. V mnoha ohledech představovala jeho vláda pokus o pokračování politiky Mao Zedonga.

Deng Xiaoping se od svých předchůdců liší zavedením nového směru v politice. Ten však nebyl ničím originálním, ale navazoval na reformy dříve započaté společně s Liu Shaoqim.¹⁹⁷ Jeho neotřesitelný pragmatismus je důvodem, proč byl Mao Zedongem opakovaně sesazen. Ve ctižádosti si Deng s Maem v ničem nezadá; svou vůli si byl Deng v zásadních otázkách vždy schopen prosadit. Proti tak silné osobnosti měl Hua jen malou šanci se uplatnit.

Z níže porovnávaných faktorů lze vyčíst, že mezi postavami Mao Zedonga a Deng Xiaopinga vyčnívá Hua Guofeng jako člověk jim stěží rovný. Ve většině porovnávaných ohledů je zastíněn Dengem i Maem.

¹⁹⁵ BAKEŠOVÁ, I., Čína ve XX. století: 1. díl, s. 102.

¹⁹⁶ EBERHARD, W., A History of China, s. 289.

¹⁹⁷ BAKEŠOVÁ, I., Čína ve XX. století: 2. díl, s. 75.

Tabulka č. 1

Porovnání vedoucích představitelů, kteří se stali aktivními členy KS Číny před založením ČLR.

	Mao Zedong	Hua Guofeng	Deng Xiaoping
Členství v KS Číny:	Člen od roku 1921.	Člen od roku 1938.	Člen od roku 1924.
Zkušenosti ve stranickém aparátu KS Číny:	Zkušenosti ve stranickém aparátu od roku 1921.	Zkušenosti ve stranickém aparátu od roku 1938.	Zkušenosti ve stranickém aparátu od roku 1924.
Doba zkušeností ve stranickém aparátu do nástupu do klíčové stranické funkce:	24 let do nástupu do funkce předsedy ÚK KS ČLR.	40 let do nástupu do funkce předsedy ÚK KS ČLR.	57 let do nástupu do funkce generálního tajemníka ÚV KS ČLR.
Věk v době nástupu do klíčové stranické funkce:	51 let při nástupu do výše zmíněné funkce.	55 let při nástupu do výše zmíněné funkce.	77 let při nástupu do výše zmíněné funkce.
Doba u moci:	31 let u moci.	5 let u moci.	8 a více let u moci.
Účast na klíčových událostech před založením ČLR:	Účast na mnoha klíčových událostech před založením ČLR.	Účast na velkém pochodu a v boji proti invazi Japonska.	Účast na mnoha klíčových událostech před založením ČLR.
Role při zakládání klíčových institucí KS Číny:	Zakladatel ČLR, Čínské lidové armády, spoluzakladatel KS ČLR.	Žádná významná role.	Spoluzakladatel ČLR, Čínské lidové armády a KS ČLR.
Oddanost armády:	Velká oddanost armády.	Omezená oddanost armády.	Velká oddanost armády.
Vliv autority:	Nezpochybnitelná autorita.	Zpochybňovaná autorita.	Velká autorita.

Přístup k politice:	Ideolog.	Ideolog.	Pragmatik.
Charisma:	Velké charisma.	Nezdařilá kopie Maa.	Značné charisma.
Ctižádost:	Velká ctižádost a bezohlednost.	Mírná ctižádost.	Velká ctižádost, mírná bezohlednost.
Ideologie a vize:	Vlastní ideologie a vize.	Ani jedno.	Vlastní vize.
Sebevědomí:	Sebevědomý vůdce.	Závislý na odkazu Maa.	Sebevědomý vůdce, ovlivněný kolektivem.
Zkušenosti v zahraničí:	Žádné zkušenosti v zahraničí.	Omezené zkušenosti v zahraničí.	Dlouhodobý pracovní a studijní pobyt ve Francii, studium v SSSR.
Vzdělání:	Dokončené vysokoškolské studium na pedagogické fakultě, mnoho nedokončených studií, samovzdělávání	Základní vzdělání.	Dokončená přípravná škola ke studiu ve Francii, nedokončené lyceum.
Druh vlády:	Později despotická vláda, gerontokracie.	Diktátorská vláda podrývaná opozicí.	Oligarchie a gerontokracie s prvky despotismu.

Zdroj: zkompileváno autorkou této práce.

3.2 Porovnání vedoucích představitelů, kteří se stali aktivními členy KS Číny po založení ČLR

V tabulce č. 2 jsou porovnáváni vedoucí představitelé bez zkušenosti boje za novou Čínskou lidovou republiku. Jiang sice s ohledem na svůj věk možnost účastnit se bojů měl, ale v době rozhodujících bitev mezi komunisty a nacionalisty studoval na vysoké škole, a tak se zúčastnil pouze nenásilných studentských protestů.¹⁹⁸ Většinu své kariéry strávil jako inženýr v oboru, který vystudoval.¹⁹⁹ Hu Jintao i Xi Jinping v tu dobu byli příliš mladí.

Jiang i Hu začali své kariéry jako inženýři a potom, co se prokázali jako schopní úředníci, byli postupně povyšováni do stranických funkcí.²⁰⁰ Všichni se také dostali do vrcholné politiky po zkušenosti se správou na provinční úrovni. Všechny tři porovnávané osoby mají vysokoškolské vzdělání přírodovědeckého typu. Xi si ale na rozdíl od ostatních po studiích nezvolil kariéru ve svém oboru. Místo toho se začal angažovat ve stranických funkcích, a tak se dá říci, že má v tomto ohledu největší zkušenosti.

Vedoucí představitelé porevoluční generace jsou si v mnohých ohledech velmi podobní. Ačkoliv nejsou tak konzervativní jako jejich předchůdci, snaha vedoucích představitelů o prosazování politických reforem vede k posílení pozice strany a ne k liberalizaci politické scény. Na rozdíl od dřívějších turbulentních změn ve vedení lze vidět, že byli vybráni pro vedoucí pozice, které vykonávají. Od vlády Jiang Zemina se zatím mnoho v charakteristikách vedoucích představitelů nezměnilo.

¹⁹⁸ GILLEY, B., *Tiger on the Brink: Jiang Zemin and China's New Elite*, s. 266.

¹⁹⁹ *tamtéž*, s. 238.

²⁰⁰ JOSEPH, W., *The Political History of Modern China*, s. 108.

Tabulka č. 2

Porovnání vedoucích představitelů, kteří se stali aktivními členy KS Číny po založení ČLR.

	Jiang Zemin	Hu Jintao	Xi Jinping
Členství v KS Číny:	Člen od roku 1946.	Člen od roku 1964.	Člen od roku 1974.
Zkušenosti ve stranickém aparátu KS Číny:	Zkušenosti ve stranickém aparátu od roku 1962.	Zkušenosti ve stranickém aparátu od roku 1969.	Zkušenosti ve stranickém aparátu od roku 1979.
Doba zkušeností ve stranickém aparátu do nástupu do klíčové stranické funkce:	26 let do nástupu do funkce generálního tajemníka ÚK KS ČLR.	33 let do nástupu do funkce generálního tajemníka ÚK KS ČLR.	33 let do nástupu do funkce generálního tajemníka ÚV KS ČLR.
Věk v době nástupu do klíčové stranické funkce:	63 let při nástupu do výše zmíněné funkce.	59 let při nástupu do výše zmíněné funkce.	59 let při nástupu do výše zmíněné funkce.
Doba u moci:	13 let u moci.	10 let u moci.	Nevyčerpaný mandát.
Účast na klíčových událostech po založení ČLR:	Účast na nenásilném potlačení studentských protestů v Šanghaji.	Účast na násilném potlačení protestů v Tibetu.	Žádná účast.
Pozice v dějinách založení KS Číny:	Produkt systému.	Produkt systému.	Produkt systému.
Oddanost armády:	Omezená oddanost armády, ale i omezený vliv armády.	Omezená oddanost armády, ale i omezený vliv armády.	Omezená oddanost armády, ale i omezený vliv armády.

Vliv autority:	První mezi rovnými.	První mezi rovnými.	První mezi rovnými.
Přístup k politice:	Pragmatik.	Pragmatik.	Pragmatik.
Charisma:	Velmi mírné charisma.	Žádné charisma.	Mírné charisma.
Ctižádost:	Mírná ctižádost.	Malá ctižádost.	Zatím nelze posuzovat.
Ideologie a vize:	Pokračování v odkazu Deng Xiaopinga, teorie Tří reprezentací.	Populistická agenda, teorie Vědeckého přístupu k rozvoji.	Napojení se na odkaz Deng Xiaopinga, zatím nedopracovaná teorie.
Sebevědomí:	Závislý na odkazu Denga a kolektivním vedení.	Závislý na kolektivním vedení.	Závislý na kolektivním vedení.
Zkušenosti v zahraničí:	Zkušenosti v zahraničí.	Zkušenosti v zahraničí.	Zkušenosti v zahraničí.
Vzdělání:	Titul bakaláře v oboru elektrického inženýrství.	Titul bakaláře v oboru vodního inženýrství.	Titul magistra v oboru chemického inženýrství, doktor práv
Druh vlády:	Oligarchie.	Oligarchie.	Oligarchie.

Zdroj: zkompileováno autorkou této práce

3. 3 Vliv osobní autority

Co se týče vlivu osobní autority jednotlivých sledovaných vedoucích představitelů, lze vysledovat jasný ústup důležitosti tohoto kritéria. To je mimo jiné dáno historickými důvody. Význam osobního vlivu jednotlivých vedoucích představitelů KS Číny byl často porovnatelný s vlivem vedoucích politiků i za hranicemi Číny.

Mao Zedong byl dominantní osobnost se zcela neoddiskutovatelnou autoritou. Ale ve své době nebyl sám; o moc musel bojovat s Čankajškem, který byl rovněž velmi silnou osobností. V sousedním Sovětském svazu měl již zavedený kult osobnosti Josif Stalin. Podobně propracovanému kultu osobnosti se v Evropě těšil Adolf Hitler. Svět byl v době Maova vzestupu posetý silnými vůdcovskými osobnostmi a bez podobných předpokladů k vybudování své osobní moci by Mao Zedong neměl velkou šanci se prosadit.

Mao měl velké osobní charisma. Dokázal přesvědčit své spolustraníky, aby ho následovali, a tím částečně vymanil tehdejší Komunistickou stranu Číny z vlivu SSSR. Po upevnění své autority po roce 1935 byla nutnost přesvědčovat ostatní o své pravdě stále menší a se stoupajícím věkem byla jeho vláda čím dál více despotická.²⁰¹ O to větší byl šok, když zbožštělý předseda Mao zemřel. Mao vládl velmi dlouho, a tak měl možnost sledovat, jak je kult jeho osobnosti přiveden k dokonalosti. Na rozdíl od Stalina a Hitlera ale nebyl kult osobnosti Maa v Číně oficiálně zásadním způsobem zpochybněn.²⁰²

Osobnost Hua Guofenga má mnoho společného s obdobím Kulturní revoluce, ve kterém se dostal na vrchol moci. Toto období provázelo pokračující velebení osobnosti Mao Zedonga. Byla to jedna z mála věcí, která se během oné doby nezměnila. Ačkoliv dříve neškodné knihy byly konfiskovány a zcela nevinné osoby byly prohlášeny za třídní nepřátele, předseda Mao zůstal dokonalý. Vše ostatní, co se nějak vymykalo průměru, bylo podezřelé. Hua se průměru nevymykal. Nebyl zvláště bystrý ani originální, jeho vystupování na veřejnosti spočívalo v kopírování zemřelého předsedy Maa. Stejně jako ostatní lidé byl velkou část svého života ovlivněn Maovým kultem

²⁰¹ TEIWES, F. C., The Paradoxical Post-Mao Transition: From Obeying the Leader to 'Normal Politics', s. 60.

²⁰² tamtéž, s. 69.

osobnosti, a tak jeho politika spočívala v tom, přenést jeho kult osobnosti na sebe. To již ale na svou příležitost čekali politici zcela jiného ražení.

Deng je považován, stejně jako Mao, za velmi silnou osobnost. Ale ve své kariéře byl omezen jeho autoritou. Mao rozhodoval o tom, zda je Deng prospěšný při prosazování jeho cílů a bude povýšen nebo zda sleduje politický směr, který se mu nezamlouvá a bude perzekuován. Ať už Deng prosazoval kterýkoliv politický směr, byl při práci nesmírně efektivní a svými spolupracovníky považován za schopného politika.

I na veřejnosti byl Deng poměrně oblíbený. Při truchlení po smrti premiéra Zhou Enlaie v roce 1976 se spontánní projevy smutku zvrtyly v protest poté, co Jiang Qing nechala odstranit smuteční věnce, básně a květiny.²⁰³ Při této příležitosti lidé také vyjadřovali podporu krátce předtím sesazenému Deng Xiaopingovi. Podobné projevy veřejného mínění se znovu objevily na Zdi demokracie. Ačkoliv si nebudoval na veřejnosti obraz populárního politika, v porovnání s ostatními politiky se Deng vyjímal jako někdo, kdo se zasazuje za zájmy běžného lidu. Tato pověst byla poněkud pošramocena Dengovým rozkazem použít vojenskou sílu k potlačení studentských protestů na náměstí Tian'anmen. I tak je ale Deng vnímán jako velmi pozitivní postava v čínských moderních dějinách. Zatímco se Mao a Deng v čínské historiografii vyhnuli vině za následky svých chyb, jejich nástupci se tímto privilegiem těšit nemohou.

Vymezení se proti kultu osobnosti je důležitou charakteristikou vlády Deng Xiaopinga. Pod jeho vedením byly excesy v Maově pokročilém věku kritizovány. Deng politický odkaz Mao Zedonga označil jako ze 70% dobrý a z 30% špatný.²⁰⁴ To byl shodou okolností přesně ten samý poměr, který dříve přisoudil Mao práci Denga.²⁰⁵ I bez přepjaté veřejné propagandy autorita Deng Xiaopinga převyšovala jeho vrstevníky. Hu Yaobang popsal jeho vliv takto: „Když se soudruh Deng Xiaoping chce za něco zasadit, stačí, aby řekl jednu větu, ale my musíme říci pět vět.“²⁰⁶

Jiang Zemin měl v několika ohledech podobnou výchozí pozici jako Hua Guofeng. Oba byli třetí volbou vůdců a měli velmi omezené zkušenosti v centrální vládě. Oba byli dosazeni do svých funkcí v situaci, kdy bylo vedení strany rozštěpené na několik

²⁰³ BAKEŠOVÁ, I., Čína ve XX. století: 2. díl, s. 106.

²⁰⁴ TERRILL, R., Mao: A Biography: Revised and Expanded Edition, s. 471.

²⁰⁵ tamtéž, s. 409.

²⁰⁶ TEIWES, F. C., The Paradoxical Post-Mao Transition: From Obeying the Leader to 'Normal Politics', s. 63.

frakcí. Za své povýšení vděčili autoritativní osobě nejvyššího vůdce, jehož vliv později používali pro obhájení legitimacy své vedoucí pozice. Jiang měl možnost pomalu zkonsolidovat svou pozici za života svého patrona a nemusel do té doby čelit politickým útokům svých soupeřů.

Jiang Zemin svou pozici „středu“ ve vedení strany posílil prosazováním ekonomických reforem. V době, kdy Deng prohlásil, že „Zbohatnout je skvělé.“²⁰⁷, se to čínskému lidu nemuselo říkat dvakrát; všichni chtěli zlepšit svou životní úroveň. Konzumerismus a komunismus si pro jednu, alespoň podle oficiální propagandy, nestály v cestě. Tento závratný ekonomický růst pomohl Číně dostat se z mezinárodní izolace, která následovala po masakru na náměstí Tian'anmen. Jiang s masakrem nebyl spojován a vyšel z této situace jako člověk, pod jehož vládou se bouřlivé poměry konce osmdesátých let proměnily v politickou stabilitu a prosperitu.

Hu Jintao není charismatická osobnost a nemá zvláště vyvinuté komunikační schopnosti. Není talentovaným řečníkem jako Jiang Zemin. Jiang byl znám účastí na diskusích s veřejností. Jako extravertní osobnost pro něj byly veřejné projevy vítanou kratochvílí, dokonce někdy působil až užvaněně. Hu se od něj v tomto ohledu sotva mohl více lišit. Dbal na to, aby se na veřejnost nedostala žádná zásadní informace o jeho osobním životě. Ve svém prvním funkčním období neposkytl žádný rozhovor doma ani v zahraničí.²⁰⁸

V porovnání se svými předchůdci byl Hu nevýraznou osobou, která nezanechávala žádný dojem. Hu udělat osobní dojem ani nepotřeboval. Stačilo, aby zastával dobře své oficiální funkce. Ve svém funkčním období byla pozice Číny tak silná, že si nikdo nemohl dovolit ji ignorovat. Když nedokázal udělat dojem Hu Jintao jako osobnost, dělala Čína dojem místo něj. Hu byl v žebříčku Forbes vyhlášen nejbohatším mužem v roce 2010 a třetím nejbohatším v roce 2011.²⁰⁹

Na posouzení vlivu autority Xi Jinpinga je ještě příliš brzy. Oproti Hu Jintaovi jeho vystupování odpovídá důležitému veřejnému činiteli. V roce 2013 byl při nástupu do svých funkcí žebříčkem Forbes vyhlášen třetím nejbohatším mužem.²¹⁰ Je prvním vedoucím představitelem KS Číny s reprezentativní první dámou. Má dobré řečnické

²⁰⁷ STEWART, W., Deng Xiaoping: Leader in a Changing China. s. 114.

²⁰⁸ CHU, Y., LO, Ch., MYERS, R. M., The 16th Party Congress: New Leaders, New China, s. 3.

²⁰⁹ Profile: Hu Jintao. *Forbes* [online]. Dostupné z: <http://www.forbes.com/profile/jintao-hu/>

²¹⁰ Profile: Xi Jinping. *Forbes* [online]. Dostupné z: <http://www.forbes.com/profile/xi-jinping/>

schopnosti a je také první vedoucí představitel, který mluví standartní čínštinou beze stopy dialektu. S nástupem Xi Jinpinga se politika posunula blíže k západnímu standardu, kde je reprezentativní vystupování politika důležitou součástí jeho práce.

3.4 Způsob výběru následovníků

Způsob výběru následovníků lze rozdělit na dvě období; na následníky vybrané autoritativním vůdcem a na následníky vybrané kolektivní dohodou mezi vlivnou skupinou členů strany. Reprezentantem druhé skupiny je dnes pouze Xi Jinping. Předchozí následníci byli vybráni postupně pouze dvěma muži; Mao Zedongem a Deng Xiaopingem.

Maův prvně vyvolený nástupce Liu Shaoqi se od svých dvou dalších kolegů liší tím, že tak okázale nepropagoval Mao Zedongův kult osobnosti. Liu v Maovu nadobyčejnou prozíravost věřil, ale nezbožšťoval jej. Oproti tomu je Lin Biao zodpovědný za rozšíření Rudé knížky citátů předsedy Maa (毛主席语录) a za její zpopularizování. Hua Guofeng Maovi postavil v jeho rodném okrese památník a staral se o uchování Maova rodného domu, který se stal poutním místem. Oba byli jedni z předních zastánců kultu Mao Zedonga.

Dengovu snahu o vybírání následníka lze vidět jako snahu vyhnout se intrikám, politickým krizím a boji o moc, které provázely volby následníků Mao Zedonga. Proto se snažil delegovat moc na sebou zvolené budoucí nástupce s dostatečným předstihem. Ale stejně jako Maovi mu to v prvních dvou případech nevyšlo. Deng byl nucen reflektovat postoje ostatních vlivných kádrů vůči Hu Yaobangovi a Zhao Ziyangovi. Rozhodnutí o jejich nominaci na pozici předsedy strany bylo v jeho kompetenci, ale když jim vlivná část vlády odepřela podporu, tak se již neměli možnost prosadit. Teprve s vybráním svého třetího nástupce, Jiang Zemina, byl Deng spokojen. Jiang se mu ovšem v zásadních otázkách vždy snažil vyjít vstříc, včetně Dengově brzkému vybrání Hu Jintaa.

V moderní historii Číny zdaleka není dlouhá příprava následníka na převzetí moci zárukou úspěchu. V čem se tedy Hu Jintao lišil od svých neúspěšných předchůdců? Lin Biao i Liu Shaoqiho lze pokládat za oběti své doby a hlavně Mao Zedonga. V náhlých politických zvratech těchto období si nebyly ničím jisté ani velké skupiny obyvatelstva

Číny, natož nejbližší spolupracovníci Mao Zedonga, kteří museli řídit stát a armádu a přitom neurazit jeho světonázor. Hu měl v tomto ohledu mnohem záviděníhodnější pozici. V období jeho přípravy na následnictví již doba silných vůdců pominula.

Hu Yaobang a Zhao Ziyang byli zase zastánci příliš liberálních názorů. Jejich, na tu dobu radikální, politika byla neslučitelná s hodnotami členů staré gardy. Mnozí považovali Dengem započaté reformy za až moc rychlou změnu v komunistické společnosti. Hu Jintao spolupracoval na začátku své kariéry s Hu Yaobangem, ale jeho politické názory se ukázaly být konzervativnějšími. Hu Jintao se nepokoušel prosadit demokratizující reformy a neštítel se použít násilí k potlačení protestů. Jako úspěšný následník se Hu Jintao prosadil částečně jako schopný úředník. Pomohlo i to, že se vyhýbal osobním konfliktům.

Maovi i Dengovi úspěšně vybraní následníci se vyznačují velmi uctivým lpěním na odkazu svého předchůdce. Hua Guofeng tento postoj dotáhl do extrému, když si z bezpodmínečného lpění na politice svého patrona udělal vlastní politický program. Jiang měl dobrý důvod poslouchat Denga, protože viděl, kam se dostali ti, kteří jeho příkazů nedbali. Během deseti let v roli předem ustanoveného následníka, ve kterých se musel vyvarovat jakýchkoliv chyb, se stalo pro Hu Jintaa opatrné vystupování již asi životním stylem.

Opačný postoj lze sledovat u Xi Jinpinga, který za své dosazení do nejvyšších řad politiky jedinému patronovi a ani svému předchůdci nevděčí. Podruhé si následník v úřadu generálního tajemníka KS Číny dovolil být kritický vůči svému předchůdci, navíc tak brzy po nástupu do funkce. První případ tohoto druhu se udál po sesazení Hua Guofenga, ale tyto dva případy mají zcela jiné souvislosti. Výběr následovníka bez intervence silné vůdčí osobnosti již přináší změny do zavedených modelů chování nynější generace vedoucích představitelů.

Na rozdíl od následníků dřívějších generací patří mezi charakteristiky následníka vybraného kolektivní dohodou mezi vlivnou skupinou členů strany, to že je na svou pozici připravován mnoho let dopředu. Jeho prominentní pozice je evidentní právě téměř jen z jeho vyšší pozice ve stranické hierarchii. V porovnání se svými vrstevníky ve vysoké politice Xi Jinping svými schopnostmi nijak zvláště nevyčnívá. Zvolení velmi dominantní osobnosti by bylo proti zájmu elit a nynějšího důrazu na kolektivní vedení. Bez silné podpory patrona je Xi závislý na budování široké podpory ve vládě.

Konsolidace moci nyní závisí na úspěších ve svém funkčním období, ne na pokračování v odkazu předchozího vedoucího představitele.

3.5 Role stranických klik

Role stranických klik se od doby prvního převzetí moci Hua Guofengem velmi změnila. Tehdy byl boj o moc v rámci politických skupin často bojem o všechno. O tom svědčí i osud Jiang Qing i celé „bandy čtyř“, kteří se několik let snažili vybudovat si vliv za každou cenu. Jak je možné vidět ze záznamů procesu odsouzení Jiang Qing, vzývání správné ideologie a osobní útoky byly tehdy běžnou součástí politických potyček.²¹¹ I to se dá pokládat za odkaz Kulturní revoluce, při níž brutální politické procesy byly na denním pořádku.

Ale ani po odstranění „bandy čtyř“ boje v rámci politických klik zdaleka neutichly. Politických skupin v rámci KS Číny, které se dělily o moc, bylo mnohem více než dnes. Mezi ně patřili ultralevicoví politici, kteří nabyli důležitosti za Kulturní revoluce, veteráni dlouhého pochodu, straníci podporující politiku Deng Xiaopinga a čerstvě rehabilitované oběti Kulturní revoluce.²¹² Strana byla roztříštěna na mnoho frakcí, které si často vzájemně nemohly přijít na jméno.

Slabá pozice Hua Guofenga a jeho relativní nezkušenost v centrální vládě jej činily závislým na podpoře politických klik. Stejně tak Deng Xiaoping potřeboval pomoc svých bývalých kolegů, aby se vůbec mohl dostat zpět do vlády. Nakonec si Deng dokázal získat na svou stranu ty správné lidi, z nichž s mnoha spolupracoval již před svým odvoláním z funkcí. Deng měl také mnohem větší zkušenosti s chodem státního aparátu než Hua. Příslušníci kliky Dvou veškerých, která byla hlavní oporou Hua Guofenga, byli Dengem pomalu zbaveni svých vlivných funkcí.

To byl osud příslušníků klik, kteří v boji o moc mezi Huaem a Dengem prohráli. Stáhli se z vysoké politiky, ale perzekuováni jako dříve již nebyli. Deng svou opozici nezničil jako dříve Mao. Tím se vystavil riziku převládajícího vlivu opozice u těch, kterých se zbavit nemohl nebo kterým se povedlo si část svého vlivu získat zpět. Tato hrozba se ale nenaplnila, Deng s prosazováním svých zájmů neměl zásadní problémy.

²¹¹ TERRILL, R., *Madame Mao: The White-Boned Demon*, s. 340.

²¹² FONTANA, D. G., *Background to the Fall of Hua Guofeng*, s. 239.

Deng částečně přesunul vnitrostranické boje z oblasti ideologie do oblasti ekonomických reforem. Dengův přístup k vůdčí roli ideologie na úkor rozvoje ilustruje jeho oblíbená prűpovídka z roku 1964: „Nezáleží na tom, zda je kočka černá nebo bílá, hlavně, že chytá myši.“²¹³ Samozřejmě, že s odstraněním Hua Guofenga nezmizely zcela ultralevicové politické skupiny, ale ty již neměly takový vliv jako dříve. Jejich dnešním představitelem je klika „Nová levice“, která se však v současnosti v centrální vládě vlivem nemůž e rovnat ostatním zde zmiňovaným klikám. Obecně lze říci, že s postupným odstupováním a vymíráním staré generace politiků se politické kliky stávaly pragmatictějšími.

Za vlády Deng Xiaopinga byla nejvlivnější politická skupina Osm nesmrtelných mezi které Deng patřil. To byli staří veteráni, kteří se v KS Číny pohybovali po mnoho desetiletí. Podpoře některých z nich Deng vděčil za své vítězství nad Hua Guofengem. Ti si svůj vliv udrželi i poté, co již formálně nepůsobili v politice a o svou jedinečnou pozici rádců a patronů přišli, teprve když prokázali, že nesmrtelní přece jen nejsou.

Z potomků Osmi nesmrtelných a dalších vlivných kádrů starší generace se seskupila další klika, která má velký vliv dodnes. Tou je koalice princů, do které je počítán jak Jiang Zemin, tak Xi Jinping. Členové této koalice se těší výhodám také díky tomu, že mají správný rodokmen. Ale pouze v rodokmenu jejich síla nespočívá; klíčem k úspěchu je důležitost správných kontaktů neboli čínsky guanxi (关系). Guanxi má v životě každého Číňana nesmírnou důležitost a budování vlivných přátelských kontaktů v okolí je nezbytné v osobním i pracovním životě. Členové koalice princů mají štěstí, že mohou z těchto zavedených kontaktů čerpat bez toho, aby se o ně výrazným způsobem přičinili.

V případě Jiang Zemina nebyla jeho pozice ovšem tolik ovlivněna rodinnými kontakty v rámci koalice princů. Jeho adoptivní otec Jiang Shangqing byl již mnoho let po smrti. Jeho nejdůležitější politický kapitál spočíval ve velké míře z podpory, kterou mu zajistil Deng Xiaoping. K tomu, aby Jiang získal vliv nezávisle na Dengovi, začal s formováním šanghajské kliky. Jak již bylo zmíněno, jeho členové byli Jiangem přesunuti do centrální vlády z vládních a úřednických postů v šanghajské municipalitě, kde Jiang strávil většinu své kariéry.

²¹³ HUTCHINGS, G., *Modern China: A Guide to a Century of Change*, s. 111.

Třetí klika byla zformována již za působení Hu Yaobanga v centrální vládě, ale po neúspěchu jeho reformy byla znovu vzkříšena až za vlády Hu Jintaa. Mnoho jejích členů má vazby k Čínskému svazu mládeže. Tato klika je nyní také nazývána koalice populistů. Program koalice populistů je v několika bodech antitezí programu koalice princů. Koalice populistů se soustřeďuje na rozvoj vnitřních provincií Číny, princové dbají na silné postavení pobřežních oblastí.²¹⁴ Populistická agenda má alespoň teoreticky v programu za cíl snížit rozdíl mezi chudými a bohatými, někteří z koalice princů jej ke zlosti veřejnosti úspěšně prakticky zvyšují. Členové koalice populistů museli často začít pracovat v nízkých pozicích a postupně se vyšplhat ve stranické hierarchii. Členové koalice princů tento problém díky svým kontaktům neměli. Obě koalice jsou dnes považovány za vedoucí politické kliky v KS Číny.²¹⁵

Kromě koalice populistů kolem Hu Jintaa se ještě svým výrazným zastoupením odlišuje skupina politiků, jejichž alma mater je prestižní pekingská univerzita Qinghua. Absolventi žádné jiné univerzity nejsou v centrální vládě tak prominentní. Do této skupiny patří Hu Jintao i Xi Jinping. Skupina je poměrně heterogenní a nedá se považovat za politickou kliku. Nelze však podceňovat důležitost získání osobních kontaktů, které postavení spolužáků v této skupině nese.

Porovnání změny orientace politických klik v průběhu vlády jednotlivých generací již bylo popsáno v první části této bakalářské práce. Lze sledovat méně vnitrostranických konfliktů, větší stabilitu, a podle Cheng Liho²¹⁶ dokonce spolupráci mezi vedoucími opozičními klikami.

S ústupem prominentní role vedoucího představitele strany již není politický směr určován silnou vládnoucí osobností, místo toho je prosazování politického programu v kompetenci vlivné politické kliky. Tento program je následně modifikován, když se k moci dostane další klika. Tak můžeme sledovat důraz na ekonomický růst na úkor sociálních jistot za vlády Jiang Zemina, který byl prosazován reformátory z šanghajské kliky. Na rozdíl od něj Hu Jintao založil svou vládu na populistickém programu prosazovaném jeho koalici. Poté, co se Xi Jinping dostal k moci, opět zdůrazňuje ekonomický růst a reformy, což je v zájmu koalice princů. Tento cyklus podporuje

²¹⁴ Li, Cheng, *China's Communist Party state: The Structure and Dynamics of Power*, s. 188.

²¹⁵ Li, Cheng, *A Biographical and Factional Analysis of the Post-2012 Politburo*, s. 9.

²¹⁶ viz strana 19 této práce

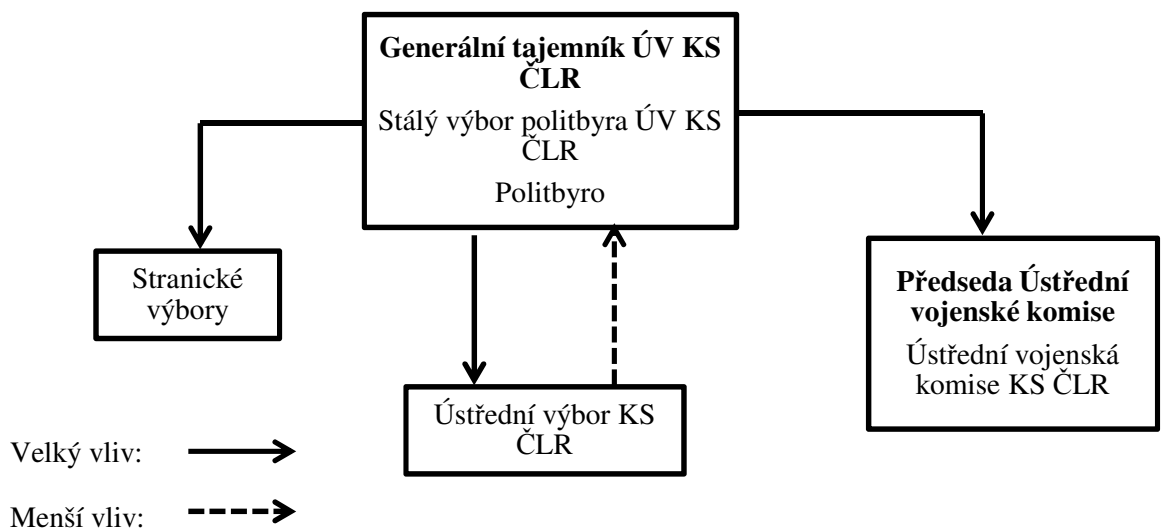
všestranný charakter reforem. Jiang Zemin byl kritizován za přehřátou ekonomiku a Hu Jintao byl kritizován za stagnaci ekonomických reforem.^{217 218}

Politické kliky se staly pragmatičtějšími a jejich zastoupení ve vládě se díky politické stabilitě stalo předvídatelnější, alespoň podle vydařených předpovědí analytiků.²¹⁹ Současně se společně se stoupající důležitostí kolektivního vedení zvýšila závislost vedoucích představitelů na budování osobní moci ve spolupráci s nimi.

3.6 Převzetí klíčových funkcí

Tři nejdůležitější funkce v Čínské lidové republice, které drží nejvyšší vládní představitel, jsou spojením moci stranické, státní a vojenské. Role strany je v ČLR nadřazená moci státní i armádě. Zákonodárna, výkonná i soudní moc je v mnoha směrech odvozená od rozhodnutí strany. Také Lidová osvobozená armáda má za úkol primárně bránit zájmy KS Číny.²²⁰

Graf č. 1: Organizační struktura vlivu Komunistické strany v Ústřední vládě

Zdroj: SHIRK, S, China: Fragile Superpower, s. 41.

²¹⁷ GILLEY, B., Tiger on the Brink: Jiang Zemin and China's New Elite, s. 188.

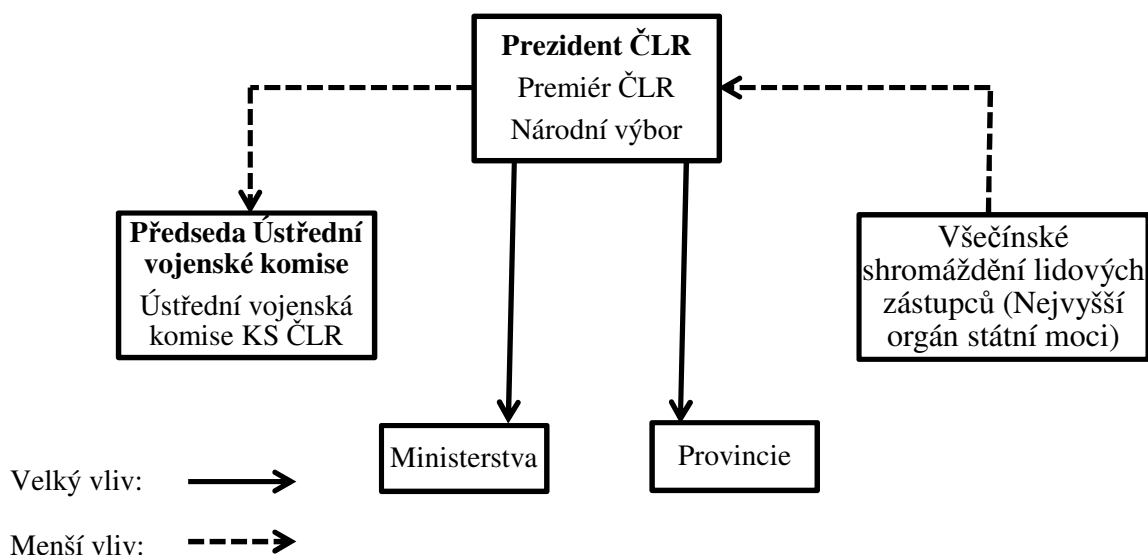
²¹⁸ FEWSMITH, J., Xi Jinping's Fast Start, s. 1.

²¹⁹ FEWSMITH, J., The 18th Party Congress: Testing the Limits of Institutionalization, s. 4.

²²⁰ MCGREGOR, R., The Party: The Secret World of China's Communist Rulers, s. 105.

Proto je za nejvyšší funkci v ČLR považována funkce generálního tajemníka Komunistické strany Číny. Generální tajemník řídí Ústřední výbor KS Číny, je hlavním členem stálého výboru politbyra ÚV KS Číny a vedoucím sekretariátu.²²¹ Druhá nejdůležitější funkce je předsednictví Ústřední vojenské komise. Ústřední vojenská komise řídí ozbrojené síly ve státě. Její předseda je zodpovědný za chod této komise. Třetí důležitá funkce je prezidentství Čínské lidové republiky. Prezident má v ČLR poměrně omezenou moc. Jeho nejdůležitější pravomoc je nominování premiéra Čínské lidové republiky. Tradičně je funkce prezidenta vyhrazená pro generálního tajemníka KS Číny.

Graf č. 2: Organizační struktura vlivu státní správy v Ústřední vládě

Zdroj: SHIRK, S., China: Fragile Superpower, s. 41.

Vrcholní představitelé Komunistické strany nejsou voleni ve veřejných volbách, ale také nejsou absolutními diktátory. Podle ústavy jsou vedoucí představitelé státu voleni Ústředním výborem KS Číny. Ústřední výbor má zhruba dvě stě členů, kteří se schází dvakrát do roka. Je volen na Národním sjezdu Komunistické strany Číny, který je

²²¹ MCGREGOR, R., The Party: The Secret World of China's Communist Rulers, s. 105.

svoláván každých pět let.²²² Jak již ale bylo zmíněno, ve skutečnosti Ústřední výbor jen schvaluje předem vybrané kandidáty.

Pro Mao Zedonga byla jeho nejdůležitější formální pozice ve straně předsednictví KS Číny. Lidé ho oslovovali společně s jeho titulem předsedy strany. Byl nejvyšším reprezentantem strany i státu. Separace moci strany a státu byla méně výrazná než dnes. Předsednictví Ústřední vojenské komise pro něj bylo také velmi důležité. Funkce prezidenta republiky v pozdním období vlády Mao Zedonga nehrála roli, protože byla zrušená.

Hua Guofeng již měl svou autoritu v podobě držení vysokých funkcí Maem zajištěnou, ale přesto ho nakonec nezachránily. Místo zrušené pozice prezidenta ČLR zastával funkci premiéra. Na rozdíl od Deng Xiaopinga nedokázal vliv svých úřadů dostatečně zkonsolidovat. Pozice předsedy KS Číny a premiéra Hua nezískal na základě zkušeností v centrální vládě, ale díky svému patronovi. V armádě však mohl mít mnohem silnější autoritu. Měl dlouholeté zkušenosti v boji proti japonské okupaci pod generálem Zhu De. Také během dlouhého pochodu měl příležitost sblížit se s muži, kteří později určovali chod ČLR. Jak je ovšem patrné, těchto kontaktů nebyl schopen efektivně využít.

Deng Xiaoping byl mistrem ve využívání neformálního vlivu, a tak tři vrcholné funkce nepotřeboval. Ponechal si pouze místo předsedy Ústřední vojenské komise. V armádě si na rozdíl od Hua Guofenga udržoval stálý vliv a těšil se zde velké oblibě. Dengova prozíravost ohledně jeho kladení důrazu na osobní kontrolu nad armádou se ukázala poté, co byl schopen prosadit vojenskou intervenci k zásahu na náměstí Tian'anmen. Do ostatních vysokých funkcí dosadil své oblíbence, ale ani ti se zdaleka netěšili podobnému vlivu. Za vlády Deng Xiaopinga měla pozice generálního tajemníka strany v porovnání s ostatními generacemi vůbec nejmenší vliv, protože její držitelé byli stejně nuceni držet se pokynů Denga, který vládl za oponou.

V raném období vlády Jianga byl i on mužem číslo jedna pouze na oko, což také každý věděl. Ale se stoupajícím věkem stárnoucího patriarchy prosadil poprvé v moderních čínských dějinách Komunistické strany Číny svou moc primárně na základě svých formálních funkcí. Deng se postaral o to, aby po převzetí postu

²²² JOSEPH, W., The Political History of Modern China, s. 167.

generálního tajemníka nenastoupil do dalších důležitých funkcí bez přípravy, a tak probíhalo předání prezidentství a předsednictví Ústřední vojenské komise s delším časovým odstupem. O tom, že se nebude opakovat Jiangova situace, kdy byl povolán do nejvyššího místa ve straně bez předchozí přípravy, se ujistili Deng i Jiang dlouholetým zaučováním svého nástupce.

Na rozdíl od Jianga měl Hu před převzetí pozice předsedy Ústřední vojenské komise dlouholeté zkušenosti se správou v Ústřední vojenské komisi. Proto lze interpretovat Jiangovo otálení s předáním jako snahu udržet se u moci. I v dalších dvou funkcích se Hu vyznal velmi dobře již před nástupem. Stejně jako Jiang využíval pozice prezidenta ČLR k rozšíření svého vlivu v zahraniční politice. Příležitost k upevnění formální moci pomocí tří vrcholných funkcí již Jiangem plně využil. Hu se těšil stejným možностям, jen vliv jeho pozice generálního tajemníka byl v jeho prvním funkčním období oslaben převládající mocí Jianga. Hu zavedl důležitou změnu v předávání funkcí z jedné generace na druhou tím, že si na rozdíl od svých dvou předchůdců neponechal předsednictví Ústřední vojenské komise po vypršení mandátu svých předchozích dvou funkcí generálního tajemníka a prezidenta ČLR.

Xi Jinping má v porovnání se svými předchůdci zatím nejzáviděnější výchozí pozici. Brzy po svém nástupu získal všechny tři klíčové pozice. Ve stálém výboru politbyra jsou členové opoziční kliky v menšině a velká část z nich po prvním funkčním období odejde. Má velmi dobrou příležitost k rychlé konsolidaci své formální i neformální moci.

3.7 Institucionalizace přechodu

První pokus o institucionalizaci v oblasti předávání vysokých funkcí ve straně byl podniknut Deng Xiaopingem na třetím plénu jedenáctého sjezdu Komunistické strany Číny v prosinci 1978.²²³ V roce 1982 bylo do ústavy zapsáno věkové omezení pro vykonávání vládních funkcí a limit v podobě maximálně dvou funkčních období.²²⁴ Problémem ale bylo, že se ustanovená pravidla v praxi těžko zaváděla. Formulovaná

²²³ DITTMER, L. Leadership Change and Chinese Political Development, s. 15.

²²⁴ ZHAO, Suisheng, The New Generation of Leadership and the Direction of Political Reform after the 16th Party Congress, s. 35.

pravidla sice byla obvykle formálně dodržována, ale také často sabotována hojným využíváním neformální moci.

Tyto potíže provázely celou vládu Deng Xiaopinga. Neštítel se zavádět pravidla, která sloužila pouze k jeho osobnímu prospěchu a prosazení svých zájmů. K těm patřilo prosazení pravidla, že předseda Ústřední vojenské komise nemusí být zároveň členem politbyra a tajná dohoda v rámci politbyra, že všechny důležité politické rozhodnutí budou svěřovány Dengovi i po odchodu z politiky.

Za vlády Jiang Zemina byl proces institucionalizace posílen, přestože i on pro sebe vyhradil výjimky z pravidel. Jiang například nedodržel Dengem stanovené neformální pravidlo, že věkový limit pro vedoucí pozice ve straně je sedmdesát let. Místo toho toto pravidlo dokonce snížil, ale sám jej nedbal. Také jeho pokračování v úřadu předsedy Ústřední vojenské komise ukázalo, že Jiangova snaha o prosazování institučních směrnic ve vrcholné politice končí tam, kde tato pravidla neslouží jeho zájmům. Všechna pravidla, která si Jiang dovolil pozměnit, byla ovšem neformálního charakteru, nezapsaná do ústavy. Jiang Zemin a Hu Jintao byli první vedoucí představitelé strany, kteří měli možnost po zavedení omezeného mandátu své funkční období plně využít.

Hu Jintao instituční normy respektoval více než Jiang. Sice také jednou snížil věkovou hranici pro odchod z politbyra, aby se zbavil politického konkurenta a mohl lépe konsolidovat svou moc, ale v ostatních ohledech se držel nastavených oficiálních i neoficiálních pravidel. Všechny své formální funkce se vzdal tak, aby zajistil zatím nejhladší a nejspořádanější přesun moci z jednoho vedoucího představitele na druhého. Pátá generace v čele s Xi Jinpingem tak má velkou šanci zachovat proces přesunu moci bez vnitropolitických nepokojů.

Institucionalizace a transparentnost vlády ve vrcholné politice sice není na vysoké úrovni, ale během let byly v tomto ohledu učiněny významné pokroky. Bohužel je mnoho pravidel stále pouze neformálních. K formálním pravidlům patří omezení mandátu pro funkce prezidenta a generálního tajemníka strany. K neformálním patří omezení věku pro vykonávání vrcholných funkcí, omezení koncentrace moci pomocí kolektivního vedení, pravidlo, že vedoucí představitel drží tři klíčové funkce ve státě a pravidelné pětileté intervaly při svolávání sjezdů strany, na kterých se tyto funkce formálně předávají.

Díky těmto pravidlům je omezeno riziko nadměrné koncentrace moci v rukou malé skupiny osob, riziko vlády gerontokracie a riziko nekontrolovatelného rozšíření nepotismu. Všechny tyto problémy sice v současné vládě existují, ale bez institučních pravidel byly mnohem více rozšířeny, jak bylo možné vidět za vlády Deng Xiaopinga. Zbavení se těchto problémů je za současného politického systému nemožné. Možné je jen regulovat je podle nastavených pravidel, které se komunistická vláda stále snaží rozvíjet.

4. Závěr

Tato bakalářská práce pojednává o generačních změnách vedoucích představitelů Komunistické strany Číny. Tematicky je tato práce zaměřena na porovnání několika primárních aspektů, které provází přechod z každé generace vedoucích představitelů Komunistické strany Číny na další. Motivací k výběru tohoto tématu byl osobní zájem a to, že je to téma v mém oboru dosud nezpracované. Jako metodu při zpracování této práce jsem zvolila metodu strukturovaného cíleného porovnávání. Cílem tohoto porovnávání je odhalení důležitých změn v procesu převzetí moci v rámci stanovených kategorií vlivu osobní autority, způsobu výběru následovníků, role stranických klik, převzetí klíčových funkcí a institucionalizace přechodu.

Porovnáním jednotlivých vedoucích osobností bylo zjištěno, že vedoucí představitelé, kteří se stali aktivními členy KS Číny před založením ČLR, byli (s výjimkou Hua Guofenga, který si ovšem svou vedoucí pozici dlouho neudržel) velmi vlivnými a autoritativními osobnostmi s radikálně odlišnými názory. Naopak vedoucí představitelé, kteří se stali aktivními členy KS Číny po založení ČLR, jsou si v porovnávaných ohledech velmi podobní a v politice navazují na odkaz svých předchůdců.

Z porovnání vyplynulo, že vliv osobní autority vedoucích představitelů KS Číny stále klesal s každou další generací. Zatímco pro předrevoluční generaci vedoucích představitelů je velká osobní autorita nezbytným prostředkem k prosazení jejich moci, opírá se autorita porevoluční generace vedoucích představitelů spíše o podporu svých předchůdců. Éra silných autoritativních vůdců již minula, vedoucí představitelé strany se svým vystupováním stále více podobají zahraničním politickým představitelům.

S klesajícím osobním vlivem se změnil také způsob výběru následníků u jednotlivých vedoucích představitelů KS Číny. Autoritativní vedoucí představitelé první a druhé generace měli dostatečný vliv na to, aby byla volba jejich následovníka čistě v jejich kompetenci. Vybraní následníci se však často neprosadili. První bezproblémové převzetí moci na předem vybraného následníka se událo teprve při převzetí moci Hu Jintaem. Přechod na vládu Xi Jinpinga je prvním případem výběru následníka kolektivní dohodou.

Ústup osobní moci vedoucích představitelů soustřeďuje moc do rukou politických klik. Jejich role se během sledované doby velmi změnila. Lze pozorovat ústup důležitosti ideologie a s nástupem Denga stále věcnější přístup k politice. Politické čistky nyní neprobíhají ve jménu ideologie, ale obviněním z korupce. Místo vnitrostranických bojů minulých generací spolu nyní vlivné politické kliky dělají o moc a navzájem se kontrolují. Bez možnosti prosadit svůj vliv na základě osobní autority budují vedoucí představitelé porevoluční generace svou moc s pomocí politických klik. Kolektivní vedení tak v centrální vládě hraje důležitější roli než dříve.

Převzetí klíčových funkcí se během generací vedoucích představitelů více zformovalo a zautomatizovalo. Separace moci strany a státu byla za vlády Mao Zedonga a Hua Guofenga méně výrazná než dnes. Nadřazenost stranických funkcí nad státními je však i dnes stále zřejmá. Jiang Zemin a jeho následníci zvýšili prestiž funkce prezidenta ČLR v mezinárodních vztazích místo dřívějšího prezentování funkce předsedy (či generálního tajemníka) strany. Klíčové funkce byly hlavním zdrojem legitimacy vedoucích představitelů KS Číny posledních tří generací. Od vlády Jiang Zemina je zvykem, že vedoucí představitel drží funkce generálního tajemníka strany, předsedy Ústřední vojenské komise a prezidenta ČLR. Převzetí těchto funkcí se stává stále pravidelnější.

Lze pozorovat rozvoj institučních pravidel, která zajišťují hladký přesun moci z jednoho vedoucího představitele na druhého. Mnohé z ustanovených pravidel mají však stále ještě neformální charakter a zejména za vlády Deng Xiaopinga a Jiang Zemina byla používána k osobnímu prospěchu. I to byl velký pokrok v porovnání s chaotickým obdobím pozdní vlády Mao Zedonga a vlády Hua Guofenga. Hu Jintao již většinu zavedených pravidel respektoval a jeho předání klíčových funkcí Xi Jinpingovi lze pokládat za další krok vpřed podporující spořádaný přesun moci z jedné generace vedoucích představitelů na druhou.

Přínosem této práce je přiblížení procesu nástupu k moci jednotlivých generací vedoucích představitelů Komunistické strany Číny a přehledné porovnání okolností převzetí moci všemi dosavadními vedoucími představiteli KS Číny v českém jazyce.

5. Summary

This thesis examines each generation of the highest leaders of the Chinese Communist Party. The topic of this thesis focuses on comparison of several important features, which accompany each transition from one generation of the highest leaders of CCP into another. The reason for choosing this subject is author's personal interest and the fact, that a comprehensive comparison of all currently existing transitions of power has not been written yet.

The thesis is divided into a theoretical part, which explains the process of power transition between the paramount leaders of CCP and its context, and into a practical part, in which are the transitional processes compared. The author chose the method of structured, focused comparison as a basis for the research. The aim of this comparison is discovering important changes in the process of power transition, based on set units of variation. These are: influence of personal authority, means to choose successors, role of political cliques, takeover of key positions and institutionalization of the transition. The outcome of this comparison has verified the hypothesis, that through the time, the power transition of paramount leaders in CCP has become more institutionalized and more stabilized.

Keywords: paramount leader, Chinese Communist Party, power transition, People's Republic of China

6. Seznam literatury

Monografie:

1. BAKEŠOVÁ, Ivana. *Čína ve XX. století: 1. díl*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2001, 126 s. ISBN 8024402513.
2. BAKEŠOVÁ, Ivana. *Čína ve XX. století: 2. díl*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003, 218 s. ISBN 802440611X.
3. BARBARA, Barnouin. *Zhou Enlai: A Political Life*. Hong Kong: The Chinese University Press, 2007. ISBN 9629962802.
4. DAVIS, Daniel K. *Hu Jintao: Modern World Leaders*. Chelsea: Chelsea House Publishing, 2007, 120 s. ISBN 0791095185.
5. EBERHARD, Wolfram. *A History of China*. California: Fili-Quarian Classics, 2010, 324 s. ISBN 148407596X.
6. FAIRBANK, John F. *Dějiny Číny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1998, 656 s. ISBN 80-7106-249-9.
7. FEWSMITH, Joseph. *China since Tiananmen: From Deng Xiaoping to Hu Jintao*. Cambridge: Cambridge University Press, 2008, 358 s. ISBN 0521686059.
8. FÜRST, Rudolf. *Čína ve XX. století. 3. díl: Období 1989-2005*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2006, 189 s. ISBN 8024412861.
9. GILLEY, Bruce. *Tiger on the Brink: Jiang Zemin and China's New Elite*. Berkeley: University of California Press, 1998, 410 s. ISBN 0520213955.
10. HUTCHINGS, Graham. *Modern China: A Guide to a Century of Change*. Cambridge: Harvard University Press, 2003, 560 s. ISBN 0674012402.

11. MCGREGOR, Richard. *The Party: The Secret World of China's Communist Rulers*. New York City: Harper, 2010, 320 s. ISBN 0061708771.
12. MACGREGOR BURNS, James. *Leadership*. New York City: Harper Perennial Modern Classics, 2010, 544 s. ISBN 006196557X.
13. MEISNER. *Mao Zedong: A Political and Intellectual Portrait*. Cambridge: Polity, 2006, 232 s. ISBN 074563107X.
14. PENNING, Paul, Hans KEMAN a Jan KLEINNIJENHUIS. *Doing Research in Political Science: An Introduction to Comparative Methods and Statistics*. New York City: SAGE Publications, 2005, 336 s. ISBN 1412903777.
15. SALISBURY, Harrison E. *The New Emperors: China in the Era of Mao and Deng*. New York City: Harper Perennial, 1993, 576 s. ISBN 0380720256.
16. SHAMBAUGH, David. *China's Communist Party: Atrophy and Adaptation*. Berkeley: University of California Press, 2009, 256 s. ISBN 0520260074.
17. SHIRK, Susan. *China: Fragile Superpower*. Oxford: Oxford University Press, 2008, 336 s. ISBN 0195373197.
18. STEWART, Whitney. *Deng Xiaoping: Leader in a Changing China*. Minneapolis: Lerner Publishing Group, 2001, 128 s. ISBN 082254962X.
19. SU, Kaiming. *Modern China: A Topical History 1840-1983*. New York: New World Press, 1986, 276 s. ISBN 0835113973.
20. TERRILL, Ross. *Madame Mao: The White-Boned Demon*. Stanford: Stanford University Press, 2000, 424 s. ISBN 0804729220.
21. TERRILL, Ross. *Mao: A Biography: Revised and Expanded Edition*. Stanford: Stanford University Press, 2000, 576 s. ISBN 0804729212.

Příspěvky ve sborníku:

1. BACHMAN, David. The Limits on Leadership in China. In: *Asian Survey*. Berkeley: University of California Press, 1992, vol. 27, no. 11, s. 1046-1062. ISSN 00044687.
2. CHANG, Parris H. Changing of the Guard. In: *The China Journal*. Chicago: The University of Chicago Press on behalf of the College of Asia and the Pacific, The Australian National University, 2001, vol. 39, no. 3, s. 37-43. ISSN 13249347.
3. CHU, Yun-han, Chih-cheng LO a Ramon H. MYERS. The 16th Party Congress: New Leaders, New China. In: *The New Chinese Leadership: Challenges and Opportunities after the 16th Party Congress*. Cambridge: Cambridge University Press, 2004, s. 1-9. ISBN 0521600588.
4. DITTMER, Lowell. Leadership Change and Chinese Political Development. In: CHU, Yun-han. *The New Chinese Leadership: Challenges and Opportunities after the 16th Party Congress*. Cambridge: Cambridge University Press, 2004, s. 10-32. ISBN 0521600588.
5. DITTMER, Lowell a Yu-Shan WU. The Modernization of Factionalism in Chinese Politics. In: *World Politics*. Cambridge: Cambridge University Press, 1995, vol. 47, no. 4, s. 467-494. ISSN 00438871.
6. FEWSMITH, Joseph. China in 2007: The Politics of Leadership Transition. In: *Asian Survey*. Berkeley: University of California Press, 2008, vol. 48, no 1, s. 82-96. ISSN 00044687.
7. FONTANA, Dorothy Grouse. Background to the Fall of Hua Guofeng. In: *Asian Survey*. Berkeley: University of California Press, 1982, vol. 22, no. 3, s. 237-260. ISSN 00044687.

8. JOSEPH, William A. The Political History of Modern China. In: JOSEPH, William A. *Politics in China: An Introduction*. Oxford: Oxford University Press, 2010, s. 15-125. ISBN 0195335317.
9. LAM, Willy Wo-Lap. The Traits and Political Orientation of China's Fifth-generation Leadership. In: CHENG, Joseph Y. S. *Challenges and Policy Programmes of China's New Leadership*. Hong Kong: City University of Hong Kong Press, 2007, s. 35-62. ISBN 9629371367.
10. LI, Cheng. China's Communist Party state: The Structure and Dynamics of Power. In: JOSEPH, William A. *Politics in China: An Introduction*. Oxford: Oxford University Press, 2012, s. 165-191. ISBN 0195335317.
11. LIN, Gang. Leadership Transition, Intra-Party Democracy, and Institution Building in China. In: *Asian Survey*. Berkeley: University of California Press, 2004, vol. 44, no. 2, s. 255-275. ISSN 00044687.
12. JI, You. Profile: The Heir Apparent. In: *The China Journal*. Chicago: The University of Chicago Press on behalf of the College of Asia and the Pacific, The Australian National University, 2002, no. 48, s. 125-134. ISSN 13249347.
13. PYE, Lucian W. An Introductory Profile: Deng Xiaoping and China's Political Culture. In: *The China Quarterly*. Cambridge: Cambridge University Press on behalf of the School of Oriental and African Studies, 1993, no. 135, s. 412-443. ISSN 03057410.
14. RICHARD DANIEL. Hu Jintao: The Making of a Chinese General Secretary. In: *The China Quarterly*. Cambridge: Cambridge University Press on behalf of the School of Oriental and African Studies, 2003, no. 173, s. 17-34. ISSN 03057410.
15. ROBINSON, Jean C. Mao after Death: Charisma and Political Legitimacy. In: *Asian Survey*. Berkeley: University of California Press, 1988, vol. 28, no. 3, s. 353-368. ISSN 00044687.

16. SANDSCHNEIDER, Eberhard. Political Succession in the People's Republic of China: Rule by Purge. In: *Asian Survey*. Berkeley: University of California Press, 1985, vol. 25, no. 6, s. 638-658. ISSN 00044687.
17. SHAMBAUGH, David. Deng Xiaoping: The Politician. In: *The China Quarterly*. Cambridge: Cambridge University Press on behalf of the School of Oriental and African Studies, 1993, no. 135, s. 457-490. ISSN 00113530.
18. SHAMBAUGH, David. Editorial Introduction: Assessing Deng Xiaoping's Legacy. In: *The China Quarterly*. Cambridge: Cambridge University Press on behalf of the School of Oriental and African Studies, 1993, no. 135, s. 409-411. ISSN 03057410.
19. SHAMBAUGH, David. The Dynamics of Elite Politics during the Jiang Era. In: *The China Journal*. Chicago: The University of Chicago Press on behalf of the College of Asia and the Pacific, The Australian National University, 2001, no. 45, s. 101-111. ISSN 13249347.
20. SHIRK, Susan L. Will the Institutionalization of Party Leadership Survive the 2002-03 Succession?. In: *The China Journal*. Chicago: The University of Chicago Press, 2001, no. 45, s. 139-142. ISSN 13249347.
21. TEIWES, Frederick. Normal Politics with Chinese Characteristics. In: *The China Journal*. Chicago: The University of Chicago Press, 2001, no. 45, s. 69-82. ISSN 18375391.
22. TEIWES, Frederick C. The Paradoxical Post-Mao Transition: From Obeying the Leader to 'Normal Politics'. In: *The China Journal*. Chicago: The University of Chicago Press on behalf of the College of Asia and the Pacific, The Australian National University, 1995, no. 43, s. 55-94. ISSN 13249347.
23. WU, Yu-shan. Jiang and After: Technocratic Rule, Generational Replacement and Mentor Politics. In: CHU, Yun-han. *The New Chinese Leadership: Challenges and Opportunities after the 16th Party Congress*. Cambridge: Cambridge University Press, 2004, s. 69-88. ISBN 0521600588.

24. ZHAO, Suisheng. The New Generation of Leadership and the Direction of Political Reform after the 16th Party Congress. In: CHU, Yun-han. *The New Chinese Leadership: Challenges and Opportunities after the 16th Party Congress*. Cambridge: Cambridge University Press, 2004, s. 33-68. ISBN 0521600588.

Příspěvky v elektronickém sborníku:

1. FEWSMITH, Joseph. *Bo Xilai and Reform: What Will Be the Impact of His Removal?* [online]. 2012[cit. 2014-02-21]. China Leadership Monitor, no. 38. Dostupné z: <http://www.hoover.org/publications/china-leadership-monitor/article/124566>
2. FEWSMITH, Joseph. *The 18th Party Congress: Testing the Limits of Institutionalization* [online]. 2013[cit. 2014-02-21]. China Leadership Monitor, no. 40. Dostupné z: <http://www.hoover.org/publications/china-leadership-monitor/article/137941>
3. FEWSMITH, Joseph. *Xi Jinping's Fast Start* [online]. 2013[cit. 2014-02-21]. China Leadership Monitor, no. 41. Dostupné z: <http://www.hoover.org/publications/china-leadership-monitor/article/148826>
4. LI, Cheng. *A Biographical and Factional Analysis of the Post-2012 Politburo* [online]. 2013[cit. 2014-02-04]. China Leadership Monitor, no. 41. Dostupné z: <http://www.hoover.org/publications/china-leadership-monitor/article/148836>
5. LI, Cheng. *China's Top Future Leaders to Watch: Biographical Sketches of Possible Members of the post-2012 Politburo (Part 1)* [online]. 2013[cit. 2014-02-21]. China Leadership Monitor, no. 37. Dostupné z: <http://www.hoover.org/publications/china-leadership-monitor/article/116046>

6. MILLER, Alice. *Prospects for Solidarity in the Xi Jinping Leadership* [online]. 2012[cit. 2014-02-21]. China Leadership Monitor, no. 37. Dostupné z: <http://www.hoover.org/publications/china-leadership-monitor/article/116041>
7. MILLER, Alice. *The Bo Xilai Affair in Central Leadership Politics* [online]. 2012[cit. 2014-02-21]. China Leadership Monitor, no. 38. Dostupné z: <http://www.hoover.org/publications/china-leadership-monitor/article/124571>
8. MILLER, Alice. *The New Party Politburo Leadership* [online]. 2013[cit. 2014-02-21]. China Leadership Monitor, no. 40. Dostupné z: <http://www.hoover.org/publications/china-leadership-monitor/article/137951>
9. MULVENON, James. *The Bo Xilai Affair and the PLA* [online]. 2012[cit. 2014-02-21]. China Leadership Monitor, no. 38. Dostupné z: <http://www.hoover.org/publications/china-leadership-monitor/article/124556>
10. MULVENON, James. *The New Central Military Commission* [online]. 2013[cit. 2014-02-21]. China Leadership Monitor, no. 40. Dostupné z: <http://www.hoover.org/publications/china-leadership-monitor/article/137921>
11. NAUGHTON, Barry. *Signaling Change: New Leaders Begin the Search for Economic Reform* [online]. 2013[cit. 2014-02-21]. China Leadership Monitor, no. 40. Dostupné z: <http://www.hoover.org/publications/china-leadership-monitor/article/137931>

Elektronické zdroje:

1. Profile: Hu Jintao. *Forbes* [online]. 2014 [cit. 2014-03-11]. Dostupné z: <http://www.forbes.com/profile/jintao-hu/>
2. Profile: Xi Jinping. *Forbes* [online]. 2014 [cit. 2014-03-11]. Dostupné z: <http://www.forbes.com/profile/xi-jinping/>

7. Seznam příloh

1. Obrazový doprovod

8. Přílohy

1. Obrazový doprovod

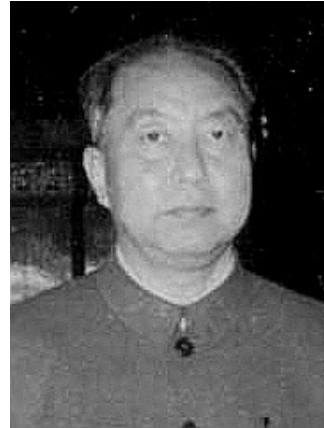
Obr. 1 ²²⁵

Mao Zedong

Obr. 2 ²²⁶

Hua Guofeng

Obr. 3 ²²⁷

Deng Xiaoping

Obr. 4 ²²⁸

Jiang Zemin

²²⁵ Mao Zedong. Dostupné na: <https://www.flickr.com/photos/richardfisher/3451116326/>

²²⁶ Image of Chinese President Hua Guofeng in Romania. Dostupné na: http://fototeca.iicr.ro/img_hires/BA/388d9fc5b73a8d78fad3d6dffe419384e70.jpg

²²⁷ Deng Xiaoping and Jimmy Carter. Dostupné na: <http://research.archives.gov/description/183165>

²²⁸ Jiang Zemin. St. Petersburg 2002. Dostupné na: http://archive.kremlin.ru/eng/events/photos/2002/06/06_157309.shtml

Obr. 5 ²²⁹

Hu Jintao

Obr. 6 ²³⁰

Xi Jinping

²²⁹ Presidenta Dilma Rousseff durante encontro com Hu Jintao Presidente da China. Dostupné na:
<http://www.flickr.com/photos/dilma-rousseff/6308608777>

²³⁰ Secretary of Defense Leon E. Panetta (not shown) poses for a photo with Chinese Vice President Xi Jinping prior to a meeting in Beijing China, Sept. 19, 2012. Dostupné na:
<https://www.flickr.com/photos/68842444@N03/8003233683>